Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 217 (16440) | 1983 оной сентябриин 21, среда | Сэн 3 мүнгэн.

ЭРШЭТЭЙГЭЭР, ЭМХИТЭЙГЭЭР!

НАЙДАМТАЙ ЗОН ДАА

РЕПОРТАЖ

Тэрэ үдэр бидэ «Дружба» колхозой ахамад агроном Геннадий Георгиевич Абросимовтой хоёрдохи тракторна бригадын полинууд дээгүүр ябаабди. Эндэ түбхын түрүүн ямар юумэн хүнэй анхарал татанаб гэхэдэ, таряанайнь полинуудай заха, хярхаг хуу тойруулагдажа. сабшагданхай, харгын хажуугаархи таряан сэбэрээр хуряагданхай байба. Мүн жаткатай комбайнуудай орожо хадаха сэб сэхэ загуунууд татагданхай харагдана.

—Бэрхэ даа манайш Виктор Сидорович,—гэжэ ахамад агроном хэнинешьеб магтан дуугарна. Минии тэрээн тээшэ гайхангяар харахада, нигэжэ ойлгуулба:

—Энэ бригадын эгээл үнинэй комбайнер нүхэр Карпов жэл бүри хуряалгын эхилхын урда тээ бүхы полинуудай захые ехэл наринаар сабшажа, агрегадуудай орожо хадаха загуунуудые гаргадаг юм. Энээнэй ашаар таряан гээлтэгүйгөөр, гэшхэгдэн, үлөөгдэнгүй абтана бшуу. Мүн комбайнернуудташье һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга хангагдана.

Гадна тэрэ жэл бүри колхоздоо таряа хуряалгые түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр үнгэргэхын тула дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абажа, бригада, ажахы дотороо мүрысөө үүсхэдэг байна. Жэшээнь нёдондо энэ талаар районойнгоо «Ленинское знамя» газетээр дамжуулан бүхы комбайнернуудта хандаһан хандалга гаргаа һэн.

Эгээл тиимэһээ тэрэ механизатортай заатагүй уулзажа, хөөрэлдэхэ гэжэ шиидээ бэлэйб.

Ургаса хуряалгын ябаса тухай тус бригадын бригадир И. М. Колодинтой хөөрэлдэхэ. комбайнернуудай ажалаар һонирхохо хоорондоо Виктор Сидорович тушаа хэдэн үгэ асуубаб.

—Энэмнай одоол урдаа хараха, найдаха хүнүүдэймнай нэгэн гээшэ. Карпов шэнги үнэн шударгы, мэргэжэл шадабари ехэтэй механизаторнуудай хүсөөр лэ бүхы ажалнай саг соогоо бүтээгдэнэ. Юрэдөө, өөһэдөө ошожо хөөрэлдэгты. Харанагта, тэрүү тэрэ хара таряанай полиин баалнуудые хэдэн комбайнуудай хуряажа ябахыень. Тэндэл Виктор Сидоровичые олохот. Комбайнайнь бункер дээрэ улаан тугхан хадхаатай, эли байхадаа,—гэжэ бригадир хэлэбэ.

Уданшьегүй тэрээндэ бидэнэй дүтэлжэ ошоходо комбайнер туһалагшадаа агрегадайнгаа жолоо барюулаад, өөрөө хажуудамнай ерэбэ. Таби шахуу наһанай, набтаршаг бэетэй, түбшэн даруу янзын хүнтэй танилсабабди, хөөрэлдэбэбди.

—Эгээл тэбхэр хорин жэлдэ комбайнаар таряа хуряажа байнаб. Түрүүн трактораар шэрүүлээд ябадаг комбайнда хүдэлөөб, удаань СК-4-дэ һуугаад, мүнөө гурбадахи жэлээ СКД-6 түхэлэй шэнэ комбайнаар ургаса хуряажа байнаб. Энэш хүсэтэй, нара, борооһоо халхалха һайн кабинатай һүрхэй машина даа. Нёдондо энээгээрээ 6500 центнер таряа сохёод, бригада соогоо түрүү һүүри эзэлээб. Мүнөө жэлдэшье тэрээнһээ бага бэшэ таряа хуряаха һанаан бии. Теэд шэб шэнэ комбайнууд олон болоо, залуушуулай мэргэжэл шадабаришье жэл бүри ургана ха юм. Чемпион болохо хүсэлтэйшүүл олон ааб даа,—гээд Виктор Сидорович энеэбхилнэ.

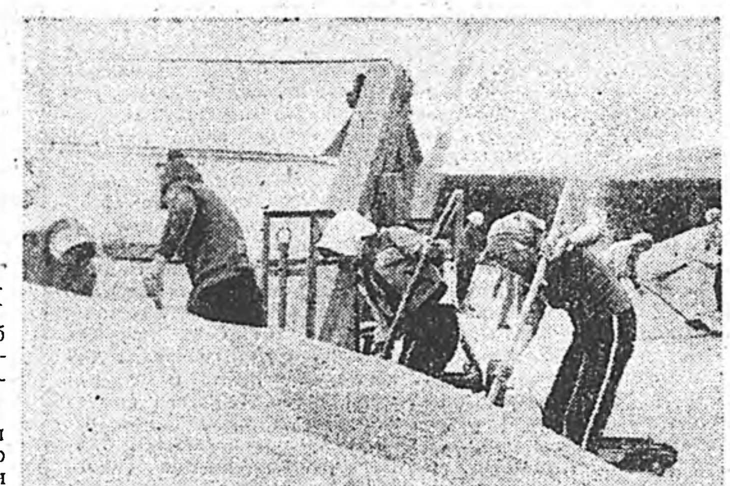
—Энэ жэлдэ бригададатнай таряанай ургаса ямар бэ? Хуряалгын хүдэлмэри хэр ябанаб?—гэжэ асуубаб.

—Ургаса нёдондонойхиһоо дээшээ. Эгээ һайн ургасатай таряагаа хуряажа эхилээдүйбди. Тингэбэшье мүнөө гектар бүриһөө 17—18 центнер хара таряан, 20 үлүүтэй центнер шэниисэ сохигдонол даа. Хүнүүдэй урма зориг һайн, найдамтайшье ажаллана. Хура бороогой һаатуулаагүй һаань, үдэр һүнигүй ябанал гээшэ одии. Заримдаа шүүдэрэй ехэ унаагүй хонохододо, сүүдхэ соо комбайнаа байлгангүй шахуу ябагдана. Игэжэ хүдэлөөгүйдэ аргагүй. Оролдожо ургуулһан таряагаа удаан һуулгажа, хэбтүүлжэ, гээлтэдэ оруулха ооло һаамнай, хүлисэшэгүйл,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Һүүлдэнь полевой стандада хүрэжэ, мүрысөөнэй дүн харуулгын самбар дээрэ харахадамнай, «В. С. Карпов ургаса хуряалгын эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн табан хоногто 600 центнер таряа сохёо» гэжэ бэшээтэй байгаа бэлэй. Тэрээнтэй зэргэлжэ хүдэлдэг залуу комбайнернууд Владимир Сеченов, Михаил болон Петр Кожевниковууд баһал тус тустаа 550—580 центнер таряа сохинхой, багшынгаа «һуеые гэшхэжэ» ябанад. Энэнь үнинэй механизаторые үнэн зүрхэнһөө баясуулна. Юуб гэхэдэ, олоной хүсөөр хүн бүхэнэй оролдолгоор лэ ургаса түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряагдажа абтаха байна ха юм.

Һүүлэй мэдээгээр хоёрдохи тракторна бригадынхид бүхы 2300 гектар шэниисын тэн хахадыень амяарлан хадаад, мүн бүхы 400 гектар хара таряагаа хуу сабшаад, мүнөө баал суглуулгые эршэмтэйгээр ябуулжа байнхай. Хэрбээ түрүүшээр бүхы 10 комбайнайнь долоониинь жаткаар таряа хадаа һаань, һүүлэй сэлмэг үдэрнүүдтэ тэдэнэйнгээ заримаандa подборщигуудые тодхоод. баал суглуулгада табяа. Эндэхид бүхы таряае хүдэлмэриин 20 үдэр соо сүм хуряажа абахын түлөө шармайн мүрысэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Түрүү комбайнер В. С. Карпов. 2. Хара ороохон хадагдана. 3. Бригадын таряанай тоог дээрэ.

Авторай фото.

Хяагтын район.

ҮНДЭР УЯЛГА АБАА

Орооhо таряа хуряаха хүдэлмэреэ богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр, һайн шанартайгаар ябуулха гэжэ республика дотороо үүсхэл гаргаһан Мухар-Шэбэрэй районой механизаторнуудай, мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй уряае һайшаан дэмжэһэн Хоринин районой механизаторнууд, комбайнернууд мэргэжэлтэд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байна. Тингэжэ районой ажахынуудай механизаторнууд ургаса хуряалгаяа ажалай 20 үдэрэй туршада үнгэргэжэ, бүхыдөө 23.740 гектарай таряа сүм суглуулжа абахаар хараална. Мүн ургаса хуряалгын үедэ ороохото ургамалнуудайнгаа 90 процентыень амяарлан хуряажа, комбайнер бүхэн халаан бүридөө 13—15 тонно орооhо суглуулха уялга абанхай.

Тинхэдэ хуряагдаһан поли дээрэхи һолоомо сүм суглуулжа абаад. сентябриин эсэс болотор 4850 гектарта намарай паар хахалхаар хараална. Мүн байгша ондо гүрэндэ 1000 гаран тонно таряа, 300 тонно хартаабха. 300 тонно овоош тушааха түсэбөө сүм дүүргэхээр шиидэнхэй юм. Тэрэшэлэн ноябриин эхин болотор үрэһэ хүрэнгын орооhо хүсэд хүрэхөөр хадажа абаад. 60 процентыень I—II классай шанарта хүргэхэ зорилготойгоор сэбэрлэжэ байна.

Дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан тус районой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ улам эршэмтэйгээр, бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байнхай.

Т. БАДМАЕВА.

Ярууны районой «Победа» колхозой үбһэшэдтэ хүрэжэ ерэбэбди. Ебхэгэр томонууд һүрнүүд нуга сабшалан дээгүүрнь бухал мэтэ олооро аржылдан харагдана.

—Олонхи звенонууд үбһэ түсэбһөө гадуур бэлэдхэнхэй,—гэжэ колхозой профкомой түрүүлэгшэ Дамби Доржиевич Доржиев хөөрэнэ.—Хужарай болон Хурамхаанай сомоной Соведүүдэй үүсхэл дэмжэжэ, манай Эгэтын Адагай сельскэ Совет бүхы зоноо үбһэ бэлэдхэлгэдэ хабаадуулһан байна гээшэ. Жэшээлхэдэ, алба хаагшад сенаж даралгада аргагүй эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

ЭГЭТЫН АДАГААРХИД ЭДЭБХИТЭЙ

Студентнүүдэй отряд байгуулагдажа, үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлжэ гараа юм. Тэдэнэр 600 центнер үбһэ хуряаха түсэбөө 850 центнертэ хүргэжэ, ажалай ехэ амжалта туйлаа.

Колхозой үбһэшэдэй олонхи звенонуудые коммунистнууд хүтэлбэрилһэн байна. Үнинэй коммунист Дамби Доржиевичта комсомол-залуушуулай звено даалгагдаа. Тэдэнэйнгээ ажал зүбөөр эмхидхэжэ шадаһанайнгаа ашаар түсэбһөө гадуур 200 центнер үбһэ сомобо. Үбһэшэдэй оньһожоруулагдаһан нүгөө звеное коммунист Дашанима Шагдарович Хандамаев хүтэлбэрилнэ.

Булэг шугын захада отоглоһон үбһэшэдтэ хүрэгдөө. Эндэ үбһэ хуряалгын бүхы техникэ түгэс бии. Баалтай үбһэ һэльбэн хатааха тармуур, һүри сомодог, нойтон үбһэ үлеэлгэжэ хатааха вентилятор гэхэ мэтэ түхеэрэлгэнүүд олон. Үбһэшэдэйнгөө ажалтай танилсуулһанайнгаа удаа, звеное даагша Дашанима Шагдарович нигэжэ мэдүүлбэ.

—Манай оньһожоруулагдаһан мелиоративна звено 1150 гектар уһалагдадаг газартай. Байгша ондо үбһэ ехээр хуряажа абахын түлөө, хабартаа сабшалангаа хоёр дахин, зарим газартань 3 дахин уһалһан байгаабди. Минеральна үтэгжүүлгэ 900 гектарта оруулаабди. Эдэ үдэрнүүдтэ 6 мянган шахуу центнер үбһэ һүрилөөд, хорёолоод байгдана. Манай звенодо 8 трактор, 12 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй нэгэн—дүшөөд жэлэй механизатор Нанзат-Доржи Дылыков хоёр залуу хүбүүдые дахуулан, үбһэ сабшана. Коммунист Цыдып Цыденов үбһэ һүрилэлгэдэ ябана.

Үбһэшэдэйнгөө ингэжэ амжалта ехэтэйгээр хүдэлхын тула колхозой правлени, партийна, комсомолой болон профсоюзай организацинууд, мүн эндэхи сельскэ Совет бэлэдхэлэй болон эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Социалис мүрысөөнэй болон ажалай түлбэри тодорхойлогдоо, урмашуулгын хэмжээнүүд ажалшадта ойлгуулагдаа.

Эгэтын Адагай «Победа» колхоздо таряа хуряалгын эхилбэшье, үбһэ тэжээл бэлэдхэл үргэлжэлһөөр. Сабшалан дээрэһээ 17170 центнер үбһэ хуряажа абаха түсэбөө үглөө, мүнөөгүй дүүргэхээр бэлэн.

Н. ДАМБАЕВ.

ҺААДГҮЙГӨӨР СЭБЭРЛЭГДЭНЭ, ХАТААГДАНА

Шэнэ ургасын орооhо таряагаар ашаалагдаһан автомашинанууд хойно хойноhоо Зургаан-Дэбын тоог тээшэ табилууна. Мүнөө жэлдэ эндэ орооhо таряанай ургаса һайн, тиимэһээ тэрэниие сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэриин хэмжээн сагай уларилhаа уламжалан нилээд ехэ болонхой. Ушар юуб гэхэдэ, таряан нэгэ жэгдээр хаа хаанагүй эдеэшээгүй, зарим ушарта шииргэйшэг орооhон сэбэрлэлгын газарта асарагдана. Имнэ бэрхэшээлнүүдые дабахын тула орооhо таряа сэбэрлэн хатааха бүхы оньhон түхеэрэлгэнүүд эртээнһээ заhабарилагдаһан байна.

Мүнөө тоог дээрэ хүлгөөтэй. Машинист Цырбо Ринчинов ЗАВ-10 агрегат жолоодон, таряалан дээрэһээ таһалгаряагүй асарагдажа байһан орооhо таряа сэбэрлээд, саашань дамжуулна. Борис Гармаев КЗС агрегадые зогсолтогүйгөөр хүдэлгэн, орооhо хатаана. Үрэһэнэй орооhоной шанарай түлөө харюусаха агроном С. Цыбикдоржиев саг үргэлжэ эдэ агрегадуудай хүдэлмэриие хинан шалгана. Шэниисэ, хара таряан, обёос, горох болон бусад ургамалнуудай эзэлдэг талмайн структура XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо нарижуулан һайжаруулагдана. Сэлэнгын болон ойро дүтын районуудай ажахынуудые имагтал эндэхи хүрьһэндэ, сагай уларилда таарамжатай үрэһөөр хангажа байха шэглэлтэй болгохо гэжэ тус колхозой тарлан ажал шэглүүлэгдээ юм. Тиимэһээ һайн шанартай үрэһэ хааха асуудалда ехэ анхарал эндэ хандуулагдана.

Гүрэндэ тушаагдаха таряан мүн лэ һайн шанартайгаар сэбэрлэгдээд, хатаагдаад, тушаалгын пунктда эльгээгдэжэ эхилэнхэй. Түрүүшын 500 центнер орооhо таряан гүрэндэ тушаагдаба. Дүн хамта 12.600 центнер эльгээгдэхэ юм.

Н. ДЫМБРЫЛОВ.

Сэлэнгын район.

СОФИН ҮДЭРНҮҮД МОСКВАДА НЭЭГДЭБЭ

...сентябриин 19-дэ гүрэнэй Тубэй концертнэ зал соо болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин уулзалга дээрэ үгэ хэлээ. Болгар арадай ажал хэрэгүүд, туйлалтанууд москвагайхидта, бүхы совет хүнүүдтэл адли, эгээл дүтэ, үнэтэй сэнтэй юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Түүхэтэ үндэһэ баримтатай эбдэршэгүй бата хани барисаан манай оронуудые холбоно гэжэ тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Манай ниислэл хотонуудай элдэб янзын холбоо барисаан болгар-совет хани харилсаае бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулдаг юм. Москва Софи хотонуудай үйлэдбэриин ба эрдэм ухаанай олохон коллективүүд, дээдэ болон юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд соёлой эмхи зургаанууд, ниитын ба зохёохы эмхинүүд тэдэниие хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна. КПСС-эй МГК-гай ба БКП-гэй Софин горкомой, партинуудай найман районно комитедүүдэй, Моссоведэй ба Софин городской арадай Соведэй хоорондо бата бэхи хани барисаан тогтоогдонхой.

Манай ниислэл хотонуудай үдэрнүүдые үнгэргэлгэ Москва болон Софин харилсаа холбооной шухала нүхэсэл болоно. Эдэ бүгэдэ Москва болон Софи хотонуудай, экономикын, эрдэм, соёлой элдэб асуудалнуудаар СССР-эй, Болгариин туйлалтануудай ёһотой харалга болоно.

Софин делегациие толгойлогшо, БКП-гэй ЦК-гай секретарь, Софин городской комитедэй нэгэдэхи секретарь Ч. Александров үгэ хэлэхэдээ, Софин, бүхы Болгариин ажалшадай БКП-гэй XII съездын табиһан түүхэтэ даабаринуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула шэн габьяатайгаар ажаллажа байһан тухайнь хөөрэбэ. Болгариин туйлаһан амжалтанууд Советскэ Союзтай, социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудтай тогтоогдоһон али бүхы харилсаа холбоонтой нягта холбоотой байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Москвада боложо байһан Софин үдэрнүүд аха дүү ниислэл хотонуудай хоорондохи, НРБ-гэй ба СССР-эй хоорондохи али бүхы хани барисаае, худалдаа наймаанай харилсаа холбооe улам бэхижүүлхэ юм гээд найдажа байһанаа айлшамнай мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ГАЙХАМШАГТА ТУЙЛАЛТАНУУДАЙ ТҮҮХЭ-БЭШЭГ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Республикын элитэ ехэ поэдүүд болон уран зохёолшодой нэгэн — Далантайн Тарва үрэ түгэс ажал ябуулгынгаа жэлнүүдтэ социализм байгуулгын замаар монгол арадай дабшалгын гайхамшагта туйлалтануудай толотомо түүхэ-бэшэг зохёон байгуулһан байна. Тэрэнэй түрэһөөр 60 жэлэй ойе Монголой олониитэ эдэ үдэрнүүдтэ үргэнөөр тэмдэглэжэ байнхай.

Эдир залуу наһандаа тэрэ совет сэрэгшэдтэй зэм зэмээ ниилүүлэн дабшажа, Халхын гол дээрэ хархис этэгээдүүдтэй дайлалдахадаа, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе, бэеэ дааһан байдалые хамгаалаа һэн. Эдэ үйлэ хэрэгүүд «Манай илалта» гэжэ тэрэнэй түрүүшын поэтическэ зохёолой үндэһэ һуурида табигдаа һэн. Тэрэнэй үндэһөөр Монгол орон соогуур суурхаһан дуун найруулагдажа зохёогдоһон байгаа. Д. Тарвын шүлэгүүд орон дотор сууда гараһан олохон дуунуудай үндэһэ һуурида табигдаһан юм. Гэбэшье уран зохёолшын ажал ябуулгада прозо гол һуури эзэлдэг. Тэрэ зохёолнууд соогоо Монголой революционернүүдэй образуудые байгуулдаг, арадай засагай жэлнүүдтэ ажабайдалай элдэб асуудалнуудаар болоһон асари ехэ хубилалтануудые харуулдаг байна.

Д. Нацагдоржын нэрэмжэтэ Уран зохёолой шангай лауреат болоһон Д. Тарвын һүүлэй үедэ бэшэһэн туужанууд табан жэлэй габшагай барилганууд дээгүүр тэрэнэй ябалгын үрэ дүнгүүд болоно.

Д. Тарва Советскэ Союзда оло дахин ябаһан юм.

КПСС-эй ЦК-гай ИЮНИИН (1983 он) ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНУУДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭНЬ ДЭЭШЭЛНЭ

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин (1983 он) Пленум дээрэ мүнөө үе сагай хүгжэлтын шатада бэелүүлэгдэхэ үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха талаар тон шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Совет хүн зониие ажалдаа үнэн сэхээр, доторой мэдэрэл ехэтэйгээр хандуулжа һургаха, бүгэдэ ниитын аша туһада һайн һайхан сэдьхэлһээ хүдэлхэ гээшэ шухалын шухала хэрэг гэжэ ажалша хүн бүхэндэ эли тодоор ойлгуулан хүмүүжүүлхэ гээшэ партиин эгээл гол зорилгонь болоно гээд эндэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бүхы шатые хубилган һайжаруулха талаар комсомолдо нилээд ехэ харюусалга, үүргэ үгтэнэ гэжэ бидэнэр һайн мэдэрнэбди. Эдэ асуудалнууд хадаа арбан нэгэдэхи табан жэлэй социально-экономическа гол зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлтэй нягтаар холбогдохо болоно бшуу. Мүнөө республикымнай залуушуул ажалай үндэр дэбжэлтэтэйгээр, журам һайнтайгаар хүдэлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб болон социалис уялганuудые дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулжа байнхай. Энэ шухала, харюусалгатай хэрэгтэ 100 мянга шахуу комсомолшууд, 1200 гаран комсомол-залуушуулай коллективүүд хабаадалсана. Бэшүүрэй, Хойто-Байгалай, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Хяагтын районуудай залуу ажалшад түрэл Буряад оронойнгоо 60 жэлэй ойе ажалай үндэр үрэ дүнгүүдтэйгээр угтан тэмдэглээ.

Үгөөрөө бэшэ, харин ажал хэрэг дээрээ эмхидхэлэй болон үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын бодото хүдэлмэриие ёнотойгоор эрхилжэ, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэн хүтэлбэрилжэ, ажалай болон үйлэдбэриин журам бэхижүүлгэ хэрэг дээрэнь удаа дараалан үсэд нэтэрүүгээр бэелүүлжэ шадаһан газартал комсомолой комитедүүд үйлэдбэриин ашаг үрэ, продукциин шанар дээшэлүүлхэ талаар тэмсэлдэ амжалта туйладаг гэжэ ажабайдалнай гэршэлэн харуулна. Авиационно заводой, Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, Улаан-Үдын районой «Советская Россия» колхозой, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комсомолой комитедүүд иимэ хүдэлмэриие зохёохы түхэл маягтайгаар, хүсэл эрмэлзэлтэйгээр эрхилнэ гэжэ тэмдэглэхэ байнабди.

Гэбэшье зарим комсомолой организацинууд социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудалые тодорхойгоор, бодото хэрэг дээрэнь үшөөл шиидхэжэ шаданагүй. Баргажанай районой Хилганын колхозой, Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын совхозой, Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой, Улаан-Үдын нэхэмэл гадар хубсаһанай фабрикын, «Электромашина» заводой комсомолой организацинуудта социалис мүрысөөе үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэхэ, хүн зоной халуун анхаралда табиха талаар хүдэлмэри хүсэд ябуулагданагүй. Тэдэнэй үрэ дүнгүүдынь хаһа соогоо гаргагдангүй үлэхэһөө гадна зарим ушарта оройдоошье харагдангүй, мартагдашадаг байна.

Комсомолой комитедүүдэй үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хадаа нэн түрүүн залуушуулай дунда, бүхы ажалшадай дунда ажалай журам бэхижүүлгэдэ, алмалта, арьбалалтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ нүлөөлхэ, туһалха ёһотой. Эндэ «комсомолой прожекторэй» гэшүүд, комсомолой дружиннигуудай отрядууд ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь мэдээжэ. Теэд «комсомолой прожекторэй» олохон штаб болон хинан шалгагшад һанаһанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй. Залуушуулые ажалда дуратайгаар, хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүмүүжүүлхын шухала зэбсэгүүдэй нэгэн гэхэдэ, үйлэдбэриин участок бүхэндэ алмалта, арьбалалтын талаар комсомолой тусхай тоосоо нэбтэрүүлхэ ябадал шухала гэжэ һанагдана. Авиационно заводой, Ленинэй ордено локомотив-вагон заһабарилгын заводой, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай комсомолой организацинууд алмалтын тусхай тоосоо нэбтэрүүлхэ талаар эдэбхитэй ажал ябуулна. Гэбэшье комсомолой олохон комитедүүд энэ талаар эршэмтэй хүдэлмэри дүүргэхэһээ байтагай, эхилээшьегүй байна бшуу.

Ажалай эрхим журам тогтоохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ажалые бригадна онол аргаар эмхидхэхэ хэрэгтэ комсомол-залуушуулай коллективүүд нилээд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энээниие комсомол-залуушуулай эрхим бэрхэ коллективүүдэй хүдэлмэри эли тодоор, этигэмжэтэйгээр гэршэлжэ үгэнэ. Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай, Ленинэй ордено ЛВРЗ-гэй, Улаан-Үдын горпромторгын, Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой, Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой, БАМ-ай Буряадай участогай барилгын эмхинүүдэй комсомолой комитедүүд залуушуулай коллективүүдэй хүмүүжүүлхы арга боломжые үргэнөөр, шадамар бэрхээр хэрэглэнэ.

Ажалые бригадна онол аргаар эмхидхэхэ эрхэ нүхэсэлые дэлгэрүүлэн хэрэглэхэ талаар комсомолшууд болон залуушуулай үүргые арьбадхан дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Ажалай эмхидхэлэй болон түлөөһэнэй түрүү онол аргые арбан нэгэдэхи табан жэлэй үедэ комсомол-залуушуулай коллективүүдэй бодото хэрэгэйнь таһаршагүй нэгэ хуби болгохын тула бидэнэр ехэ хүдэлмэри ябуулха болонобди.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ манай залуушуулай зарим хубинь эрхэтэнэй гурим ёһоор болбосорон хүгжэхэ талаар гээгдэжэ, өөрын хүсэл эрмэлзэлгүи, өөрын зорилгото бодолгүй байхаяа улам үргэн ниитэдэ аша туһагүй, хүдэлхэ дурагүй ябадал гаргана гэжэ һанаагаа зобонгёор тэмдэглэгдэһэн байна гээшэ. Энэ муу ябадалай үндэһыень, гол шалтагыень үшөө бага балшар наһанһаань, эдир залуугайнь хүгжэн хүмүүжэхэ үетэй холбон бэдэрхэ, олохо ёһотой гэһэн бодол ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй V Пленум дээрэ хэлэгдээ. Юуб гэхэдэ, үхибүүд болон эдиршүүл ажалай үнэ сэнгые, баяр жаргалые үшөө хүсэд мэдэрээ, ойлгоогүй ябана. Энэл хэмжээгээрээ үдэжэ ехэ болохо доо, хүнэй ама хараһан, өөрын хүсэл эрмэлзэлгүйгөөр хүмүүжэнэ гэжэ тобшологдоо.

Ушар тиимэһээ һурагшадые ажалда дадалгатайгаар, дуратайгаар хүмүүжүүлжэ, мэргэжэлээ шэлэн олохо өөрын хүсэлтэйгөөр һургаха гээшэ ехэ шухала болоно. Эндэ һурагшадай ажалай нэгэдэлнүүд онсо үүргэ дүүргэхэһээ гадна хүмүүжүүлгын аргагүй ехэ удха шанартай. Энэ жэлэй зунай үедэ 47 мянга гаран һурагшад һургуулинуудай үйлэдбэриин бригадануудта оролсожо, ажалай дүй дүршэлтэй болоо, хатуужан хүмүүжээ. Һурагшадай эмхи гуримтай хэрэгүүд республикымнай ажалша коллективүүдтэ нилээд ехэ аша туһа хүргэжэ, горитойхон нүлөө үзүүлбэ. Тиимэһээ һурагшадай хүдэлмэридэ анхарал оролдосотойгоор хандажа, үхибүүдэй хүдэлхэ, мүн амарха зохисотой эрхэ байдал байгуулха гээшэ тон шухала. Жэшээлхэдэ, Хяагтын районой Ехэ-Нугын, «Пограничный» совхозуудай, Хориин районой Үдын совхозой, Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой, Яруунын районой «Дружба» колхозой, Загарайн районой Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон комсомолой комитедүүд үхибүүдэй хүдэлхэ, амарха аргагүй һайн эрхэ байдал түхеэрэһэн байна.

Үхибүүдэй зунай ажалай ехэ аша туһатай, хүмүүжүүлхы үүргэ нүлөөтэй, удха шанартай байбашье Яруунын, Баргажанай, Прибайкалиин районуудай олохон ажахынуудта һурагшадай ажалай болон амаралтын тусхай лагерьнууд эмхидхэгдээ, байгуулагдаагүй.

Партиин Центральна Комитедэй июниин Пленум дээрэ хүдэлмэришэдэй залуу халаа ниие бэлдэн хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ техническэ мэргэжэлэй һуралсал илангаяа ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглэгдээ һэн. Манай республика дотор техническэ мэргэжэлэй училищинууд яһала олон гэжэ мэдээжэ. Эндэ комсомолой организацинууд тодорхой шэглэлтэй, элсүүлхы хүсэл эрмэлзэлтэй хүдэлмэри ябуулна. Тодорхойлбол, Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой 8-дахи ГПТУ-да, Бэшүүрэй 5-дахи СПТУ-да, Железнодорожно районой 8-дахи техническэ училищида, мүн бусадшье училищинуудта комсомолой организацинууд яһала һайнаар хүдэлнэ. Гэбэшье техническэ мэргэжэлэй һуралсалай олохон училищинуудта комсомолой комитедүүд үшөөл һулаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Советскэ районой 16-дахи ГПТУ-да, Улаан-Үдын районой 13-дахи СПТУ-да, Хэжэнгын 10-дахи СПТУ-да, Яруунын районой 6-дахи СПТУ-да һурагшадай дунда комсомолшууд үсөөн. Тиимэһээ комсомолой комитедүүд нүлөө бага байна. Улаан-Үдын Железнодорожно районой 2-дохи ГПТУ-да, Баргажанай районой 20-дохи СПТУ-да һурагшадай ажаһуудаг газарнуудта үзэл сурталай, ниитэ-политическэ болон ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Энээнһээ уламжалан тус училищинуудта ёһо гурим эбдэхэ ябадал олошоржо байнхай. Республикын техническэ мэргэжэлэй училищинуудта комсомолой комитедүүдэй секретарьнууд олоор, түргэ түргөөр һэлгэгдэнэ.

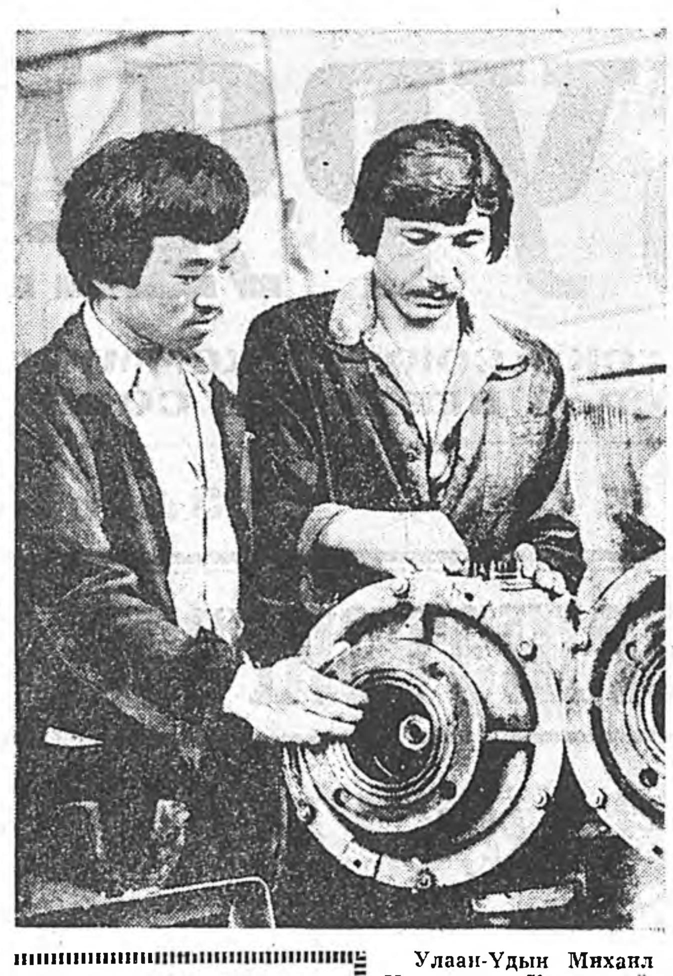
Энээн дээрэһээ ВЛКСМ-эй обком, комсомолой районно комитедүүд, училищинуудай комсомолой организацинууд техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудай һурагшадай журам эрид бэхижүүлхын, тэдэнэй өөһэдынь мэдэрэлые хүмүүжүүлэн дээшэлүүлхын тула эмхидхэлэй нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулха, дары түргэн хэмжээ абаха ёһотой. Энэ хэрэгые унжагайруулжа, хойшолуулжа яашье болохогүй.

Залуу үетэниие марксизм-ленинизмын мүнхэ һургаалда, агуу багша Ленинэй заха заабаринуудта, Коммунис партиин арюун һайхан хэрэгтэ үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ аман үгын агитаци ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энээн тухай ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй V Пленум дээрэ тэмдэглэгдээ һэн.

Үзэл сурталай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулхын тула шажан мүргэлдэ эсэргүү сэлгын асуудал тодо һонороор, добтолхы хурсаар табигдаха болоно. Тиигэжэ атеис хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха талаар бүхы арга боломжоёо гүйсэд дүүргэнээр хэрэглэхэ шухала. Һюуса нөөлтэгүи, энэ хүдэлмэриин һуладаһанһаа уламжалан, республикын залуушуулай зарим хубиин дунда шажан мүргэлэй ёһо заншалнуудые бэелүүлгэдэ хабаадалсадаг ушарнууд дайралдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын, Захааминай, Яруунын, мүн бусадшье районуудта иимэ үзэгдэлнүүд дайралдана. Энээн дээрэпээ шажан мүргэлдэ эсэргүү ойлгууламжын хүдэлмэри эрид һайжаруулжа, совет шэнэ ёһо заншалнуудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, залуу хүнүүдтэ эдэниие бодотоор харуулжа, заажа үгэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ эрдэм ухаанай болон материалис үзэл бодолой туйлалтануудые идхан ойлгуулха, гүн гүнзэгыгөөр тайлбарилха шухала болоно.

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленум дээрэ залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар хараалһан үргэн ехэ зорилгонуудые бүримүһэн бэелүүлхын тула комсомолой Буряадай организаци эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулха байха гэжэ ВЛКСМ-эй областной комитет найдуулна.

Л. БАРТУНАЕВ,
ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь.

Улаан-Үдын Михаил Иванович Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой электромашинна цехэй комсорг, байгша ондо Хабаровскын институт түгэсхэһэн Владимир Тэн энэл цехэй слесарь, коммунис ажалай ударник Владимир Ступаковтай үйлэдбэриингөө асуудалаар хөөрэлдэжэ байна.

Совет орон дотор

ҮНДЭР БАЯН УРГАСА АБАХЫН ТҮЛӨӨ

КИЕВ. Украинын свеклын плантацинууд дээрэ хуряалгын хүдэлмэри эршэдэнэ. Республикын бүхы областьнуудай ажаахынууд 160 мянган гектарай свекло малтажа абаа.

Республика дотор удаан болзорой «Саахар» гэһэн программа бэелүүлэгдэдэг юм. Тэрэнэй үндэһөөр агропромышленна комплексын талаар партнернууд хоорондоо нягта холбоотойгоор хүдэлнэ. Эсэсэй үндэр дүн туйлаха — гектар бүриһөө бэлэн продукци ехээр абаха зорилго табигдана. Механизаторнууд свекло малтаха график ёһоор дүүргэнэ. Үдэр бүри 15 мянган гектарай ургаса хуряагдана. Энэнь ургаса хуряалгын түрүүшын үедэ болбосоруулгын предприятинуудта хоёр-гурбан үдэр соо хүрэхэ түүхэй эд бэлдэхэ арга олгоно.

Винницкэ областиин Ямпольско районой, Киевскэ областиин Васильковско районой тосхонуудай ажалшад жэшээтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Агрегадууд дүүрэн хүсөөрөө хүдэлэгдэнэ, газартаа монсоргошье хартаабха үлөөгдэнэгүй.

Союз дотороо саахарай свеклын 60 гаран процентые үйлэдбэрилдэг республикын таряашад мүнөө жэлдэ 7,1 миллионһоо дээшэ гектарай свекло хуряаха болоно. 6 зуруудтай 18 мянган комбайн, 3 зуруудтай 4 мянган гаран комбайн, ашаа тээхэ ба бусад олон машина тэдэнэй мэдэлдэ үгтэнхэй.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ГҮРИМААР

ЯРОСЛАВЛЬ. Ярославлиин электровоз заһабарилгын заводой клубай «Юность» гэжэ арадай киностудиин гэшүүд ба Финляндиин Ювяскюль хотоһоо кино буулгаха дуратайшуул шэнэ фильмээ «Солнце для всех одно» гэжэ нэрлээ юм.

Студиинхидай заводой үдэшэдэ харуулһан баримтата фильм анда хотонуудай үниндэй хани барисаан тухай хөөрэнэ. Һаяхан Волго дээрэхи хотодо үнгэргэгдэһэн совет ба финн анда хотонуудай ээлжээтэ уулзалга фильмын һүүлшын хубида харуулагдана.

Хүдэлмэришэдэй «Юность» гэһэн киностуди интернациональна хани барисаанай темэдэ түрүүшынхээ хандана бэшэ. ГДР-эй, Болгариин, Венгриин, Польшын һайн дуратантай хамта буулгагдаһан фильмүүд бии юм. Болгар арадай агууехэ хүбүүн Георгий Димитровэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо гадаадын оронуудай ханинарай туһаламжаар буулгагдаһан «Түби дэлхэйн хүбүүн» гэһэн фильм харагшадта халуунаар угтагдаһан, Плевендэ үнгэргэгдэһэн һайн дуратайшуулай фильмүүдэй уласхоорондын IX фестивалиин гол шанда хүртэһэн юм. (ТАСС).

XI ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта ажалые бригадна аргаар эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Мүнөө үедэ комбинадай 168 бригадын 83-ниинь нэгэ нарядаар хүдэлмэрилдэг болобо. Ажалда хабаадалгые тодорхойлдог коэффициент 73 бүлэгтэ нэбтэрүүлэгдэнхэй.

ШЭНЭ АРГА НЭБТЭ...

Барилга-хабсаралгын управлениин коммунист С. Л. Новожиловай даадаг бригадынхид хамтын подрядаар долоон жэлэй туршада ажаллана. Энэ хаһа соо ажалайнь бүтээсэ хоёр дахинаар дээшэлээ. Хэрбээ 1975 ондо бригадын нэгэ барилгашан бүхэнэй үйлэдбэриин һарын нормо 890 түхэриг байһан һаа, нёдондо жэлдэ 1600, харин байгша оной 8 һарын туршада 1750 түхэригтэ хүрэбэ. Үнгэрһэн жэл Юнхэрэй уурхайн дүүжэн харгын вагонет-
чигүүдэй ... хабаадалгы... тэрүүлһэнэй ... малтамал ... процентээр ...
Транспор... Бессоновой ... тослесарьн... гэ нарядаа... раяа ажал... түхэлэй ... мосвал жо... гаринов, С... дэй бригад... сентябрьһ... хамтын под...

* * *

Хүдөөгэй ... пунктнууда... даһаа Шар... тые даагша... шада ... Бадма ... Аюрова, ... 'Мария Ж... 115 проц... 'Байгша он... 'дүнгөөр ... 'Аюрова ... 'болон мяха... 'ностиин ми... хоолой ... профсоюза... лэлэй грамо... намтартай.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Закаменск хотын тоһоной завод (директорынь Б. Д. Доржиев) районой түрүү ажалша коллективүүдэй нэгэн юм. Тус заводойхид 1983 оной хахад жэлдэ эрхимээр ажаллажа, республикынгаа һүнэй промышленностиин нэгэдэлэй дамжуулгын Улаан туг абаа һэн. Үнгэрһэн найман һарада коллектив товарна продукци үйлэдбэрилхэ даабаряа 109,6, тэрэниие худалдалгаар—100 процент дүүргээ. Түсэбһөө гадуур 11 тонно тоһон, 18,8 тонно зөөхэй, 6 тонно творог, бусад эдеэ хоолой зүйлнүүд ехээр бэлэдхэгдэбэ.

СССР-эй Конституциин үдэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тоһо бүлэдэг мэргэжэлтэй А. Д. Цыренова, Л. А. Бурдуковская, һү болбосоруулагшад А. А. Голосеева, А. Г. Муркина, мастер В. О. Калимагина, жолоошон коммунист А. М. Орлов гэгшэд түрүүлжэ ябана.

АМЖАЛТАЯА БАТАДХ...

Байгша ондо Баргажанай леспромхозой коллектив ажалайнгаа эршые улам шангадхана. Мүнөө жэлэй түрүүшын зургаан һарын социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр тус предприяти Ой модоной, целлюлозо-саарһанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын ба энэ һалбариин профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаба.

Леспромхозой коллектив август һарада түсэбһөө гадуур таба мянга гаран кубометр модо бэлэдхээ юм.

Владимир Иванович Тормозовой хүтэл-
бэрилдэг модо бэлэд... доһон бригада бүтээсэ ... гээрээ район дотороо ... доной хүдэлмэрилэгшэдэй ... дэлэлдэ дэлгэрһэн социал... оролсоод, тус бригада ю... барие уридшалан дүүрг... уларилай хэды таарамжа... дэнэр август һарада ... туйлаба. 3708 кубометр ... түсэбтэй һаа, тэрэнээ ... хүргэжэ амжаа.

САГАА ШАЛГАН ХҮДЭЛХ...

ГАЗЕТЭ: АША НҮЛӨӨГЭЙНЬ ЯНЗА ТҮХЭЛНҮҮД

Зейскэ ГЭС-эй барилгашадай болон ашаглагшадай коллективүүд олон һайн һайхан заншалтай юм. Тэдэнэйнь нэгэн — харуулан ойлгуулгын агитациин зүйлнүүдтэ хандуулдаг саг үргэлжын анхарал мүн. ГЭС-эй захиргаанай коридор соогуур ябахадаш: «Спасска башниин часаар сагаа, партиин съездээр — өөрыгөө шалгажа бай» гэһэн уряал нюдэндэ абаһаар торсолдоодхино.

Эндэхи үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд тодо хурса үгын, гүн удхатай һүлдэ тэмдэгэй хүсые һайн мэдэдэг юм. Дэмы бэшэ ГЭС-эй барилгашадай һуурин Светлый гэжэ нэрлэгдээ ёһотой. Үнэхөөрөөшье тэрэ һууриниинь барилгын үедэ ойроо хүртөөгүй үлэһэн сагаан хуһануудаар бүхы талаһаа гэрэлтэн байхадал гэнэ. Гэр байранууд, хүүгэдэй саад, һургуулинь таримал бэшэ, харин анханһаа эндэл һууһан найдамтай ногоон мододоор үдхэнөөр хүреэлэгдэнхэй. Иимэ сагаан хуһанууд барилгашадай оршон байгаалидаа ээн ёһоор хандаһые, холын хараатайгаар хүдэлһые гэршэлһэн баһал нэгэ эли бодо агитаци гээ һаа, алдуу болохогүй.

Зей мүрэнэй эрьедэ үнинэй түбхинэн һууриж аһан Ф. Х. Новожилов анхандаа олон тиражтай «Зеин галнууд» гэһэн газетын редактор ябаһан, Зейскэ ГЭС-эй барилгын парткомой секретаряар һунгагдаһан намтартай хүн юм. Мүнөө тэрэ хэдэн жэлэй туршада «Коммунистический труд» гэжэ районно нэгэдэмэл газетэдэй редактораар хүдэлжэ байнхай. Һуурин соохи хуһануудай һүхын эридэ дайралдангүй үлэһэндэ, Светлын иимэ болбосон түхэлтэй болоһондо, гидростанциин турбинануудай саг болзорһоо урид табигдаһан ушарта эндэхи газетын хүдэлмэрилэгшэдэй бага бэшэ хубита бии гээшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэдэнэр бүхэсоюзна удха шанартай хоёо барилгые — Зейскэ ГЭС ба 500 километр утатай БАМ-ай зейскэ участогые — гол анхаралһаа алданагүй.

...Экономическа мэдээнүүд БАМ-ай участогай гээгдэлдэ ороһые гэршэлдэг байба. Маревая станцада барилга эрхилдэг «ТулаБАМстрой» гэжэ барилга-хабсаралгын управлени һараһаа һарада түсэбэйнгөө хахадыешье дүүргэдэггүй һэн.

Иимэ ушарта районой газетэ юу хэхэ шадалтайб? Нэгэ талаһаа, тэрэ управлениинь областиин захиргаануудта огто хабаагүй байна ха юм. Районой хилээр ажал ябуулагаа хизаарладаг нютагай журналистнуудай юушье хэхэ аргагүйбди гэһэн тобшолонууддые иимэнүүд ушарта олол сонсоходоһон байна гээшэ. Зүгөөр эдэбхи үүсхэлтэй газетэдүүд дүй дүршэлтэй танилсахада, ондоо һанал бодол ерэнэ. Ушар юуб гэхэдэ, үсэд нэтэрүүгээр журналистнуудай оролсоод, үндэһэ түгэс асуудал табяад байгаа бэшэ һаа, манай орон дотор нэгэшье эмхи зургаан, нэгэшье үндэр түршалта нюур тэрэниинь анхарангүй, тэрээндэнь харюусангүй байдаггүй.

Улас түрын удха шанартай хэрэгтэй түлөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр, эрилтэ ехэтэйгээр тэмсэһэн «Коммунистический труд» гэжэ Зейскэ районно газетын редакци энэ талаар жэшээ болоно. Редакциин тэмдэгтэй бэшэгүүд удангүй КПСС-эй Тульска обкомой нэгэдэхи секретарьта хүрэжэ ошобо. Тэндэһээнь главк руу асуултанууд эльгээгдэбэ, һүүлэй һүүлдэ, гансата бэшэшье һаа, БАМ-ай барилгын участок дээрэхи хэрэгүүд заһаржа эхилээ һэн. Харюусалга багатай хүтэлбэрилэгшэдынь һэлгэгдэжэ, орондонь залуу, эдэбхитэй хүнүүд дэбжүүлэгдээ. Теэд мүнөөшье Маревая дахи барилга эршэмтэй түргэн ябуулагдана гэхын аргагүй. Энэньшье ойлгосотой, юуб гэхэдэ, ехэ хэмжээнэй барилгадахи алдуу, дутуунуудые багаа болзор соо усадхахань бэрхэтэй бшуу. Һүүлэй мэдээгээр барилга-хабсаралгын «ТулаБАМстрой» управлени түсэбөө 90 процент хүрэтэр бэелүүлдэг болонхой. Юрэдөө, үрэ дүнгэйнь хубилһаниинь арсашагүй.

Газетэ хиналтаяа үргэлжэлүүлһээр. «БАМ-ай Зейскэ участок» гэһэн ниитэ гаршаг доро тэрэнэй хуудаһануудаа дээрэ Башкириһаа ерэһэн барилгашадай Зейск гэжэ станци бодхожо байһан тухай, Дипкунда хүдэлдэг «Подмосковье» гэжэ тусхай шэглэлтэй барилга-хабсаралгын поездын хүдэлмэри тухай репортажнууд саг үргэлжэ толилогдог юм. Эндэшье ажал хэрэгынь тиимэ урагшатай һайнаар бүтэнэ гэхын аргагүй. Тиимэһээл газетэ һэримжээ алданагүй: эндэхи сагай ябасые, түсэбэй дүүргэлтые бүгэдэ гүрэнэй дабшалтатай жэшэн шалгажа байдаг зандаа. Зарим ушарта туһаламжа, зүбшэл эрижэ, партиин Московско областной комитедтэ, Башкирай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэ хандаха хэрэгшэе гарадаг.

Агууехэ барилгын бүхы трасса дээрэ гаража байдаг районно газетэнүүд соохоо гансал «Коммунистический труд» барилгашадай бэе бэеэ, бүхы оронойнгоо һудалай сохисотой «сагаа шалган» хүдэлэлгэдэ туһална бэшэ ааб даа.

...«Северный Байкал» газетэдэ «Анхаралһаа алдуурһан хүн» гэһэн гаршагтай корреспонденци толилогдоходо, оньһожоруулгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд ехэ үйлэ хэрэг болобо гэжэ сэгнээгүй оайжа магад. Анхандаа түрүү ябаһан, нэгэтэ бэшэ шагнал хайрада хүртэһэн хүдэлмэришэн хүсэд үндэһэгүйгөөр ажалһаа гаргуулһан байгаа бшуу. Олон мянган хүнһөө бүридэһэн коллективэй асари ехэ ажал хүдэлмэри амжалтатай бүтээжэ байха үедэнь нэгэ хүнэй хуби заяан тиимэ ехэ удха шанартай аал? Хэрбээ зарим тэды алдуу гаргагдаашье һаа, ябууд дундын хэрэг байгаа бэшэ гээшэ гү? Тэрэнһээ уламжалан, баригдаһан тоннельнүүдэй тулганууд хухаран унахаа байна бэшэ ха юм. Һүүлэй һүүлдэ, буруу юумэн хэгдээ һаань, хэсэлдүүлхэдэ, заһахада болохол.

Зүгөөр редакци энэ асуудалаар тад ондоо һанамжатай байгаад, тэрэнээ зүб гэжэ баримталжа шадаа. Гурбан һарын туршада үнэн хэрэгэй түлөө тэмсэл үргэлжэлөө һэн. Дурсагдагша корреспонденци ажалша коллективүүдтэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ. Һүүлэй һүүлдэ Северобайкальскда гурбан зуу гаран хүнэй хабаадалгатай хүдэлмэришэнэй суглаан болоо бэлэй. Тэрэндэ, барилгашад, районой хүн зон, партийна ба совет хүтэлбэрилэгшэд, шүүмжэлэлдэ орохон захиргаанай түлөөлэгшэд ерээ юм.

Анхаралһаа алдуурһан хүнэй нэрэ хүндын түлөө тэмсэл өөрыгыншье эдэбхижүүлээ һааб даа. Юрэдөө, тэрэ хүн юугээшье мэдээгүй байтараа хүтэлбэриин онол арга, мэргэжэлтэд тушаа ёһотой ба ёһо тэдысэ анхарал, мүн албан хойрогоор хамаг юумэндэ хандалга тушаа халуун арсалдаанай гол дунда орошоо бшуу.

Редакциин тон һүүлэй үедэ һужэрөөһэн хөөрэлдөөн сэб сэхэ СССР-эй Транспортна барилгын министерствэдэ хабаатай байгаа юм. Корреспонденци дотор табигдаһан бүхы асуудалнуудта минстрэй гар табилгатай харюу «Северный Байкал» газетын уншагшад абаа. Абаһан шиидхэбэринүүдынь районой газетын журналистнуудайшье сэдьхэл ханаагаа, юуб гэхэдэ, тэдэнэр хүдэлмэришэ хүндэ ёһо тэдысэ бэшэ, харин анхарал түгэсөөр хандаха тухай тон шухала асуудал табиһан байгаа ха юм.

Иимэ тодо шэглэлтэйгээр ябуулагдадаг хүдэлмэринь редакциин юрэнхэйдөө газетын нэрэ хүндые дээрэ үргэнэ гэжэ эндэ дурдаһанайшье үлүү ёһотой. Тиигээдшье районой журналистнууд гэшээ «Северный Байкалай» редактор В. В. Островскиин шоглон хэлэһэнэй ёһоор, «гараал һарбайхадаа, уншагшадтаа хүрэхэ аргатай бшуу». Газетэдэ туһалуулһан хүн уулзахадаа уринаар энеэбхилээд гарадаг, харин шүүмжэлүүлһэн зариман хуурайгаар мэндэшэлээд, түргэн үнгэрхые һэдэг. Хэрбээ зүб шүүмжэлһэн байгаа һаань, хододоо хүндэлэн хандадаг гээшэ.

«Северный Байкал» гэжэ районой нэгэдэмэл газетэ БАМ-ай барилгын эгээл орёо участогуудай нэгэндэ барлагдан гарадаг. Эндэ гол үүргэ тоннель малтагшад дүүргэдэг юм. Тиимэһээ тэдээндэ журналистнууд онсо анхарал хандуулна бшуу. Гадна редакци дүшөөд шахуу субподрядна эмхинүүдые, генеральна подрядчигай албаниие, леспромхозуудые, ангай ажахынуудые, нютагай промышленностиин, ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудые харааһаа алдаха эрхэгүй ааб даа. Иимэ эрхэ байдалда гол түлэб боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые харуулһан репортаж, бусад мэдээсэлнүүдые толилоод лэ, барилгын звенонуудай үйлэдбэриин амжалта ба алдуу дутуунуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэнгүй орхижорхихо, тиин хүнгэн жанрнуудаар ажалаа хизаарлажархиха жэшээтэй шэнгээр зариманда һанагалжашье болоо. Яагаа юм, зүгөөр «Северный Байкалай» редакторай түрүүшын мэргэжэлэй инженер-барилгашан байһанһаа уламжалан, газетын материалнуудай бүхы юрэнхы шэнжэнь юумын үг удхые шэнжэлхэ, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые хурсаар табиха һэдэлтэй болоһон байжашье магад, бү мэдэе.

Газетэдэ «Ган» гэжэ корреспонденци толилогдобо. Тэрэнэй дотор тоннель малтажа байхада хадын породонуудай хамхаран уналга, тэдэниие уридшалан һэргылхэ онол аргануудтухай хэлэгдээ юм. Гансашье тэрээн тухай бэшэл һэн. Ушар юуб гэхэдэ, тампонажнигууд болон тоннель малтагшадай хоорондохи харилсаан баһал «гантажа» захалһан байгаа бшуу. Түрүүшынхидүүлынь хамхаран унажа болохо газарнуудые уридшалан тампонажна материалаар бүхэлхэ хэрэгтэй гэжэ дурадхадаг байгаа. Харин тоннель малтагшад тэдэнэй һанамжые зүбшөөдэггүй. уридшалан бүхэлэлтэ хэхэһээ уламжалан манай хүдэлмэри һаатуулагда-

на гэжэ һ... Орёо шэнжэ... «Алишье хара... талагшадайнь ... түргэн, бага ... тоннель бари... тушааха хүсэл... шаань» редак... дэггүйөө ... хэйлэжэ юм. ... албан зургаан... хи онсо өөрс... нуудай алгас... конструкторнуу... дээн, манай һ... үндэһэтэй гэһ... булта холисо... данхай гэжэ ... гүй һэн. Тии... үлүү ехээр ... хэрэгтэ һаад... тээшэнь шиид... хала байгаа ...

«Ган» гэһэн ... һэргылэмжын ... хэдэ зүбтэй, ... танудаар Гос... мэргэжэлтэд ... лиин барилг... эмхинүүдэй ... жэржэ эхилж... «Ган» усадх... байнхай. Юрэ... тын хэшээл ... нэгэ дахин ... хөөлдоһон ... дэе заһалгад... шэ ха. Дэмы ... ЦК-гай июнии... нум иигэжэ ... шуу. «Манай ... шагта уйлэ ... БАМ-ай бар... болон Алас-Д... жөөлгэдэ оло... дамжуулдаг ... болоһон юумы... руулагшад бэ... стнууд болон ... һанаа элирх...

Иихэдээ үрэ ... хүдэлдэг дурс... нүүдэй редакц... онуудай журна... со һайн эрхэ ... дэлнэ, тэдэнд... хуби заяан ур... гаа гэжэ ... гүбди? Үгы ... ный Байкаль, ... ский труд» газ... бэрхэшээлнүүд ... тохёолдоһон ... финь ажаһ... хэрэгтэй шэн... зүйлнүүд, дута... рануудыншье ... бари хэрэгтэ... тэй журналист... элбэгээр олдо...

Дайшалхы ... райкомуудайнь ... гэлжэ халуун ... лагдана гэхээ... «Северный ... редакци райо... лэгшэдтэй зах... хани һайн хар... хой юм. Үзэ... дэлмэриин асу... райкомой сек... Манзанов ... нэгэтэ бэшэ ... нэ һониноо ... дахаар, зүбшэ... байдаг. Зейд... гүй орёо юм. ... налистнууд К... мой секретар... ерэһэн ушар... хэрбээ тэдэн... урибал, нүхэр... дэхээ бэшэ, ... амасуулхадаа ...

...Хэрэгнишье ... ха болзорин ... Габшагай энэ ... хасаха дура... Гайхалтай эд... зориг түгэлдэр... дэлдэг даа. ... журналист-уда... нуури байра ... гүй байхаар б...

«Правда» газ...

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ УРГАСАДА

БЕЛГОРОД. Областиин таряашад эрхим агротехническэ болзорто 445 мянган гектар талмай дээрэ намарай ургамалнуудые тарижа дүүргэбэ. Хүдөөгэй ажалшад хүдэлмэриин шанарта ехэ анхарал хандуулһан байгаа. Үрэһэнтэй хамта үтэгжүүлгэ гараагдаа.

КИЕВ. Киевскэ областиин томодхсгдоһон оньһожоруулагдамал отрядууд ерэхэ хабар саахарай свеклын таригдаха газарые эршэмтэй түргэнөөр элдүүрилнэ. Суудхэ бүри дунда зэргээр 5,5 мянган гектар газар хахалагдана. Олохон ажахынуудта ажалаа вахтова аргаар эмхидхэнэ. Тиигэжэ тракторист-нууд нэгэ хахад-хоёр даабари дүүргэнэ. Заһабарилагшадай звенонууд халаанай дүүрэмсээр тракторнуудаа шалгажа, дутуу дундануудые усадхана.

ВОРОНЕЖ. Областиин ажахынуудта саһа тогтоохын тула наран сэсэг таригдаба. Хүйтэнэй эхилтэр ургажа үрдиһэн ургамалнууд газарай хүрьһые хүрэлгэһөө аршалдаг юм.

Энэ шухала ба ехэ гаргаша хэрэглэдэггүй агротехническэ аргын ашаг үрэтэй байһые Кантемировскэ районой таряашад батадхан тодоруулаа. Нютагай колхозуудта саһа хахалдаг техникын хүдэлһэн талмайнуудтай сасуулхада, гектар бүриһөө 3,5—4 центнерээр ехэ шэниисэ эдэ талмай дээрэһээ хуряагдаһан байгаа.

ФРУНЗЕ. «Главкиргизводстройн» мелиораторнууд Киргизэй Панфиловска районой колхоз, совхозуудта мянга хахад гектар уһалагдадаг газар дамжуулаа юм. Энэнь эрдэм ухаанай заабарида үндэһэлһэн севооборотуудые нэбтэрүүлхэ арга олгоно. Энэ намарһаа эхилжэ тэрэ газар дээрэ намарай ороохото ба тэжээлэй ургамалнууд таригдаха болоно.

Жэл бүри республика дотор уһалагдадаг газарай талмай 15 мянган гектараар үргэдхэгдэнэ.

САРАНСК. Мордовидо оросоһоной үрэһэ хүрэнгэ тарижа ургуулга промышленна үндэһэ һуурида оруулагдана. Ажахынуудта сэбэрлэлгын комплекснууд баригдана. Огаревой нэрэмжэтэ совхозой сэбэрлэлгын комплекс проектээр хараалагдаһан хүсэндөө хүргэгдөө. Үрэһэ хүрэнгэ оньһон аргаар илгажа сэбэрлэхэдэнь, тэдэниие хабарай тарилгада бэлдэлгые түргэдхэхэ арга олгоно. Таряашад үбэлэй эхилтэр үрэһэ хүрэнгэ тарилгын шанарта хүргэхэ гэжэ хараална.

ЮЖНО-САХАЛИНСК. Сахалинай мелиораторнуудай намаг налхитай газар хатаажа, үрэжэлтэй болгоод, «Красная Тымь» гэжэ совхоздо дамжуулаа юм. Һүнэй-овощой энэ ажахы 750 гаран гектар хахалалгын газартай болобо. Шэнэ полинууд Тымь мүрэнһөө 18 километр ута дамбаар халхалагдаа. Механизаторнууд эндэ намарай хара таряа түрүүшынхеэ тарижа эхилбэ.

(ТАСС-ай корр.)

...НА КОМПЛЕКС: ДҮЙ ДҮРШЭЛ, ШИИДХЭХЭ АСУУДАЛНУУД

...ГАСУУРАЙ ХАЛХА

2

...хизаар ехэ найдалгүй зонодо ородог юм. ...бүхы газарай дүрбэ тиимэ зонодо хабаа... дүрбэ миллион гаран ...табанай нэгэ хубинь ...найдамтайгаар хангаг... жэлэй 52 жэлынь эн... Тиин зуунай оройдоол байгаа юм. Һүүлэй жэл... баримтанууд иимэ: ...районуудайнь экономико ...; 1979 он—хуурай ...газар дээрэхи ур... хубиинь гэмтээгээ; ...ган гасуур орой на... ургасын ехэ хубиинь...

...ополиин хүдөө ажахын ...үрэ дүнгүүдынь тог...

...дурдамаар. Хизаа... мүнөө бүхы дээрээ 2 ...зорилгэй продукци үй... тарянай жэл бүриин ...хэмжээн наймадахи ...—1970 онууд) 3348 мян... (1971—1975 онууд)— ...(1976—1980 онууд) ...байгаа. Үнгэрһэн та... ургасын хэмжээн ...болбошье, арбан нэгэдэхи ...жэлдэ тэрэ дахин дээ...

...муу нүлөөе шадахыса ...саг үргэлжэ дээшэ... эрдэм ухаан болон ...нягта холбоотойгоор хи... организацийн зохёон ха... зорилготой комплексно ...туһа хүргөө юм. Тэ... лэ эндэ хэлэгдэнэ.

...ЗАРЫЕ ЭЛДҮҮРИЛГЭ

...газар ажалай ...тухай эндэ хэлэг... «хуурай» газарые эл... Сэбэр паар ...зэргээр элдүүрилгэ тэ... болоно.

...гол тарянийнь намарай ...ямар нэгэ ургамал та... тэрэниие ургуулдаг һэм... ехэнхидээ сэбэр паар ... Энэнэй ашаар ур... хоёр дахин дээшэлээ. ...4300 мянган гектар ...мянган гектарынь үтэг... паар болоно. Һүүлэй үе... урда тээхидэ орходоо хо... неральна үтэгжүүлгэ хүрь... болообди. Мүн нагшэб... ...дана. 1985 оной эсэс ба... урда тээхидэ орходоо ...шэбхэ гэхэ гү, али 20 ...жэл бүри полидо гаргаха...

...ямаршье байгаа һаань, жэл бүхэндэ 30—35 центнер шэниисэ сэбэр паар дээрэһээ абаха гэһэн зорилго табинхайбди. Энээндээ хэр хүрэхэ гээшэбибди? Эрхим ажахынуудай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, тэдэ ходо гандадаг газарта оршодогшье һаа, гектар бүриһөө 32-һоо 52 центнер хүрэтэр ургаса абадаг байна. Аргагүй ехэ ган болоһон тэрэ 1979 ондо бүхыдөө хуряагдаһан 2 миллион гаран тонно ургаса паартай талмайһаал абтаһан юм.

УҺАЛАЛГА—ТЭЖЭЭЛЭЙ АСУУДАЛ ШИИДХЭХЭ ТҮЛХЮУР МҮН

Манай хизаараархин һаяшагайл бороогой түхэл маягаар газараа уһалдаг болоо. Мүнөө тэды шэнээн ургаса хуряахабди гэжэ уридшалан мэдэдэг болоо байнхай. Кавказай мульһэн дуулгануудһаа һайлан урдадаг уһаар энэ жэлдэ 400 мянган гектар газар уһалхамнай. Энэмнай Ставрополиин алтан жасада ороно. Тэрэнэй ашаар түбхын түрүүндэ тэжээлэй асуудал шиидхэхэ зорилго табигдана.

Тэжээл бэлдэлгые бэеэ дааһан һалбари болгохо гэжэ СССР-эй Эдеэ хоолой программаар хараалагданхай. Энээниие бэелүүлжэ, бидэнэр протейнээр эгээл ехэ ургамалнуудые ургуулдаг болохо гэжэ оролдонобди. Уһалагдадаг гектар бүриһөө 100 центнерһээ бага бэшэ тэжээл абадаг болохо гэһэн зорилготойбди. Эрхим ажахынуудынай бүри мүнөө тэрэ зорилгодоо хүрэбэ.

Жэшээлбэл, нёдондо «Степные зори» гэжэ совхоз эртэ хабар горох-обёосой холисо таряад, майн һүүл багаар гектар бүриһөө 230 центнер ногоон набша намаа абаа юм. Һүүлэрнь полиёо хахалжа, үтэгжүүлгэ оруулаад, кукуруза таряа һэмди. Тиин августда 150 центнер кукурузын набша намаа гектар бүриһөө хуряаһан байнабди. Тэрэнэй һүүлээр рапс суданай ногоонтой холижо таригдаа һэн. Ноябрьда 180 центнер иимэ холисо абаһан юмди. Тиихэдэ гектар бүхэнһөө нэгэл хаһа соо 560 центнер ногоон набша намаа абтаһан болоно. Харин «Предгорный» гэжэ совхоздо мүн тиимэ болзорто элдэб холисотой ногооной гурбан ургаса хуряажа, гектар бүриһөө бүхыдөө 777 центнер ургаса абаа юм.

Тобшоор хэлэхэдэ, «Уһалагдадаг газар ажал» гэһэн тодорхой зорилгото программаяа бэелүүлхэдэмнай, тэжээлэй асуудал шиидхэгдэхэ байна. Тиин эндэ илангаяа хони ехээр үсхэбэрилхэ аргатай болохобди.

Эдэ бүгэдэһөө харахада, Ставрополиин хизаарай ган гасуурта дайрагдадагшье һаань, тэндэхи ажахын зорилгонуудые комплексноор шиидхэбэл, үндэр экономическа үрэ дүнгүүд туйлагдаха юм.

Всеволод МУРАХОВСКИЙ,
КПСС-эй Ставрополиин хизаарай комитедэй нэгэдэхи секретарь, Социалис Ажалай Герой.
(АПН).

ШЭНЭ ТРАКТОР

ВОЛГОГРАДАЙ ТРАКТОРНА заводой гаргажа тракторнууд СССР-тэ болон хилын саана мэдээжэ юм. Хэдэн мянган иимэ машина жэл бүри дэлхэйн элдэб оронуудта эльгээгдэнэ. Мүнөө ДТ-75С гэжэ хүсэтэ шэнэ трактор олоор гаргаха бэлэдхэл предприяти дээрэ хэгдэжэ байнхай.

— Тус трактор поли элдүүрилхэдэ, уһалагдадаг газарта уһа сэсэрүүлэн хаядаг түхеэрэлгэ ябуулхада, ехэ һайн байһанаа харуулаа, — гэжэ заводой ахамад конструктор Владимир Шевчук хөөрэнэ. — Тэрэ поли дээгүүр түргэнөөр ябадаг, тиихэдээ хүрьһэнэй үрэжэлтэ үеынь һандаадаггүй.

Шэнэ машинын эгээн һонин зүйлынь хадаа гидромеханическа трансмиссинь болоно. Тэрэнэй ашаар зарим хүдэлмэри автомат аргаар бэелүүлэгдэхэ юм. Тусхайлбал, тракторист передачаяа ходо һэлгүүлхэеэ болихо. Юуб гэхэдэ, зүдхэхэ хүсэнэй хубилалтаһаа дулдыдуулан, гидротрансформатор передачые автомат онол аргаар һэлгүүлнэ. Энээнэй ашаар двигатель жолоошонһоо боложо муудахагүй, удаан хүдэлхэ байна.

Тус двигатель 165 морийн хүсэтэй. Зургаан цилиндртэй дизель юм. Тэрэ электростартераар ябуулагдадаг. Хүдөө ажахын зарим машинанууд, жэшээнь жатка, молотилка энэ тракторай моторһоо сэхэ хүдэлгэгдэдэг. Тэдэниие трактортай найдамтайгаар холбохын тулада дүүжэн гидросистемэ хэрэглэгдэнэ. Тэрэ ДТ-75С тракторай кабиный ара таладань хабсаргагданхай. Энээнэй туһаламжаар хүдөө ажахын дала гаран элдэб зэр зэмсэг тракторта шагтагалжа болохо.

Жолоошын кабинань баруун гар тээшэнь болгогдонхой. Энэнь шагтагалагдаһан агрегадуудай хойноһоо адаглан харахадань таарамжатай. Кабина нүхэ һүбэгүй, мүн абяанай орсогүй болгогдонхой. Һууринь зохид, сэбэр агаар оруулха, дулаасуулха оньһон бии. Харин халуунай үедэ кабина һэрюусүүлхэ кондиционер тодхогдоо. Жолоодохо рычагууд пневмоусилителеэр хангагданхай. Тэрэшэлэн конструкторнууд жолоошоной аюулгүй байха тухайшье бодомжолоо. Кабина армагаар бүрхөөгдэнхэй тула аварийн үедэ хабтайшахагүй юм.

Мүнөө үедэ хэдэн машина Болгари, Чехословакийн поли дээрэ туршалга гаража байнхай. Эдэ оронуудта үйлэдбэрилэгдэдэг хүдөө ажахын элдэб зэр зэмсэг энээндэ хэр тааранаб гэжэ шалгагдана.

Феликс ДАНИЛОВСКИЙ.
(АПН).

БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙ КОМБАЙН

Хуряалгын техникые улам һайжаруулан, ургасын гээгдэлые багадхаха гэжэ СССР-эй Эдеэ хоолой программада хараалагданхай. Ростов-на-Дону хотодохи «Ростсельмаш» гэдэг үйлэдбэриин нэгэдэлдэ энэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Мүнөө «Дон» гэжэ таряа хуряадаг нарижуулан һайжаруулагдаһан нэгэ бүлэг комбайн байгуулагдаба.

— Шэнэ машина бүтээлгэ юундэ шухала болооб гэхэдэ, «Нива» комбайн ехэ талмайнуудые хуряахадаа ахирдана, — гэжэ «Ростсельмашай» ахамад конструктор СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Иван Мещеряков хөөрэнэ. — Фермернүүдэй багахан полинуудта тэдэ һайн байха һэн. Харин тон богонихон болзор соо 120 миллион гектар ороо̧һо таряа хуряаха хэрэгтэй болоходо, «Нива» хуряалгын графигһаа гээгдэнэ.

«Дон» гэдэг комбайн молотилкань 1200 болон 1500 миллиметр үргэнтэй тула тэрэнэй халаанай бүтээсэнь һураггүй ехэ. СССР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэ нютагуудта, мүн хадын ташаланда таряа хадаха машинанууд энэ базова комбайнай үндэһөөр байгуулагдаха юм. Тус «Дон» комбайн ороо̧һо таряанһаа гадна, кукуруза, наран сэсэг, соя, крупата зарим ургамалнуудые тусхай түхеэрэлгын ашаар хададаг байха юм.

Энэ комбайнай гол илгаань хадаа үргэн эдисэтэй (6,7 ба 8,6 м) жаткань болоно. Ургаса амяарлан хуряахын тулада энэ комбайн баалнуудые суглуулха үргэн подборщигтой. «Доной» таряа сохидог барабанийнь секундын туршада юһэн килограмм хүрэтэр таряа гаргажа шадаха. Харин «Нива» иимэ саг соо оройдоол табан килограмм гаргадаг.

Шэнэ машинын бункер «Нивынхидэ» орходоо хоёр дахин ехэ. Тиимэһээ таряагаа буулгахын тулада энэ комбайн үсөөн тогтодог.

«Доной» ябадалыень бэелүүлдэг зүйлнүүд гидростатическа приводоор хангагданхай. Энээнэй ашаар машинын скоростинь жэгдэ зөөлэхэнөөр һэлгүүлэгдэдэг, двигатель һайнаар хүдэлдэг, горючи алмагдадаг, узелнууд багаар элэдэг.

Ехэ даралтаар хэгдэһэн тусхай шиинэнүүд шабар шабхатай газарта ябахадань туһалха.

Илангаяа бороогой һүүлээр таряа хадахада, комбайнай барабан ба шнегтэнь хадагдаһан тарян сүгларан хахаажа, комбайнер тэрээниие сэбэрлэжэ тулидаг һэн. Конструкторнууд энэ узелнуудые гэдэргээ эрьелдэдэгээр хээ. Тиимэһээ барабан шнек хоёр хахаһан тарянһаа түргэнөөр сэбэрлэгдэдэг.

«Доной» кабинань нүхэ һүбэгүй, мүн абяанай оросогүй болгогдонхой. Наранай гэрэлһээ халхалха шэлнүүд, кондиционернууд үдын ааяма халуунһаа хамгаалха. Рессортой зөөлэн һуури, хойшо урагшаа болодог түшэлгэ, зохидоор һуулгагдаһан рычагууд болон приборно щиток жолоошоной ажалай бүтээсые нилээд дээшэлүүлнэ. Педаль болон рычагууд гидроусилителеэр хангагданхай. Тиимэһээ машина жолоодоходо хүнгэн. Комбайнай тус тус узелнуудай хүдэлмэри хинаха электронно түхеэрэлгэ бии. Жэшээнь, передачын ремениинь ехээр хүсэлжэ эхилээ һаань, электронно датчик энээн тухай таблодо дары саггаа дуулгаха гү, али дохёо зэдэлхэ юм. Мүн тус түхеэрэлгэ ороо̧һо хадаха технологическа үйлэнүүдые хинана. Энээнэй ашаар машинынгаа үлүүсэ ехээр хүсэлжэ байһые комбайнер мэдээд, тэрэнэй эбдэрхэгүйн тулада механизмуудаа хүдэлмэриин ондоо гуримда оруулха аргатай. Тиигэжэ машина ехэ найдамтай болоно.

Феликс ДАНИЛОВСКИЙ.
(АПН).

Һэлтэнүүд, туршалганууд

ОШОНОЙ ШЭНЭ «МЭРГЭЖЭЛ»

Электрын ошоной хүсөөр шэнэ химическэ холбоонуудые гү, али шэнэ шэнжэнүүдтэй бодосуудые бии болгохо аргатай гэжэ Киргизэй эрдэмтэд то доруулаа.

Тулын «Тулачермет» гэжэ эрдэм-шэнжэлэлгын нэгэдэлэй мэргэжэлтэд Киргизэй эрдэмтэдэй нээлтын үндэһөөр вольфрам ба титанай карбид үйлэдбэрилхэ электрын ошоной түхеэрэлгые промышленностьда хэрэглэн туршахаар бүтээжэ захалба. Тэрэ карбид нэрлэгдэһэн металлнуудай үлэгдэлһөө абтаха юм.

Карбид гээшэ металл үглерод хоёрой холбоон болоно. Энэ айхабтар хатуу шанартай тула үрэмдэлгын техникэдэ, металл болбосоруулгада, зэр зэмсэгэй ба промышленностиин бусад олон һалбарида хэрэглэгдэдэг. Энээниие бии болгохо шэнэ арга ямар бэ гэхэдэ, үглеродтой шэнгэн зүйл соо вольфрам гү, али титанай үлэгдэлые хээд, тэрээндэ бага вольтын электрын ошо сасаруулхада, тэрэ амһартын өөрто карбид порошок боложо тунадаг. Штамповкын аргаар тэрэниие ямаршье түхэлтэй болгожо болохо.

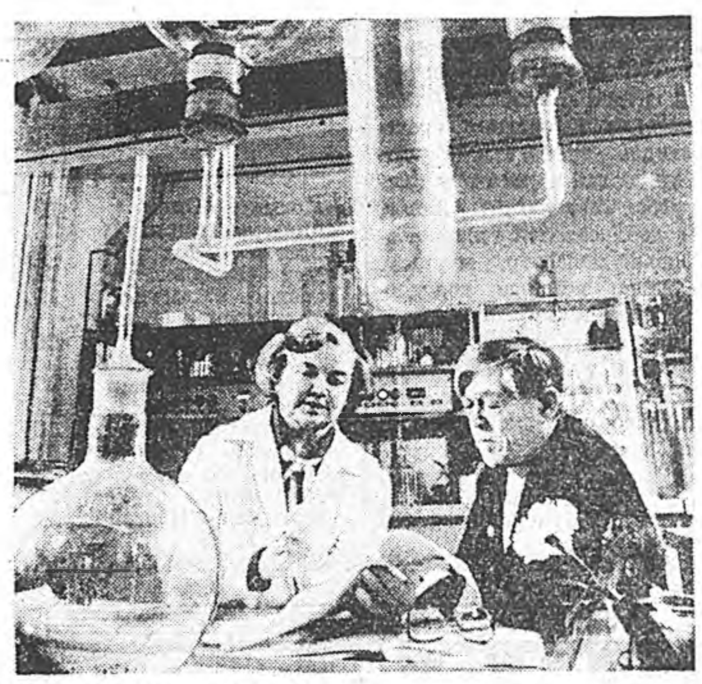
Киргизэй ССР-эй Наукануудай академиин Органическа бэшэ ба физическэ химиин институдай мэргэжэлтэд электрын ошо гаргаха хэдэн түхеэрэлгэ хээд, шэнэ холбоонуудые химическэ аргаар бии болгохо шэнжэлэлгэ хэнэ.

А. БАРШАЙ,
ТАСС-ай корр.

Фрунзе.

О

МИНСК. БССР-эй Наукануудай академиин Торфын институдай хүдэлмэрилэгшэд торфые элдэб юумэндэ хэрэглэхэ аргануудые зохёогоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, профессор, химиин эрдэмэй доктор, институдай лабораториие даагша П. И. Белькевич (баруун гарһаа), ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ химиин эрдэмэй кандидат К. А. Гайдук туршалгануудайнгаа үрэ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ байна.

РОБОТ ФЕРМЭ ДЭЭРЭ

Энэ робот хамаг бүхы юумэ хэдэггүй. Гэбэшье тэрэ үнеэд болон хонидые эдеэлүүлдэг, фермэ дээрэхи агаарай халуун хүйтэниие, шииг нойтоной хэмжээе шалгадаг, малнуудые шэгнэдэг, тэмдэглэдэг, мүн тэдэниие ондоо хорёо руу оруулжа шададаг юм.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин инженернүүдэй Москвадахи институдта малшадай энэ электронно туһалагшые бүтээгээ. Тус институт хуряангыгаар МИИСП гэгдэдэг. Бии байһан роботуудай хэдэггүй юрэ бусын хүдэлөөнүүдые энэ робот бэелүүлнэ гээшэ. Энээниие туйлахын тулада эрдэмтэд ехэ хүдэлмэри хээ.

Робототехникые хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэ гээшэ үглөөдэрэй бэшэ, харин мүнөөдэрэй зорилго болонхой, — гэжэ ВАСХНИЛ-ай гэшүүн-корреспондент, СССР-эй Хүдөө ажахын министрэй орлогшо Б. Рунов хөөрэнэ. — Мал ажалда гараар хэгдэдэг хүдэлмэриие тон үсөөн болгохо ёһотойбди.

Ехээр хүгжэхэ хараатай иимэ техникын хори гаран бүтээлнүүд бии болгогдонхой.

Н. ЗУЕВ,
ТАСС-ай корр.
Москва.

НҮҮРҺЭН БА МАШИНАНУУД

Элшэ хүсөөр хангаха асуудал мүнөө дэлхэйн экономикын хүгжэлтэдэ айхабтар шухала болонхой. Нүүрһэнэй промышленность—түлишэ-элшын комплексын шухала хубинь мүн. Тиин манай орондо нүүрһэ абалга таһалгаряагүйгөөр дээшэлнэ. Табан жэлэй һүүлшын жэлдэ 770—800 миллион тонно нүүрһэ абаха гэжэ хараалагдана. Бүхы оронуудта урданайнь баян уурхайнуудайнь нүүрһэн барагдаха тээшээ болоно. Тиимэһээ орёо бэрхэтэй газарһаа нүүрһэ абаха зорилго табигдана. Советскэ Союзай нүүрһэнэй ехэ нөөсэ тиимэ газарта оршодог туладань тэндэ хүдэлхэ эрхим зэргын техникэ байгуулагданхай. Москвагай «Гипроуглемаш» институдай конструкторнууд «1 км—103» гэжэ оньһожоруулагдаһан комплекс байгуулаа. Тэрээндэнь комбайн, крепь, хангалгын системэ, мүн конвейер ородог. Иимэ комплекс түрүүшынхиеэ байгуулагдаһан тула дэлхэй дээрэ үргэнөөр мэдэрэгдэжэ, тэрэниие бүтээхэ лицензиие гадаадын фирмэнүүд худалдан абана. Олон миллион тонно коксологдодог нүүрһэнэй оршодог нарихан налуу зуруудые энээгээр малтан абадаг. Оператор өөрөө ябадаг комбайниие холоһоо хүтэлбэрилжэ, тэрэнь 45 сантиметр зузаантайгаар нэмжыһэн нүүрһэ малтан гаргана. Урдань техническэ талаар ехэ хэсүү байһан туладань иимэ газарай нүүрһэн абтадаггүй байгаа. Харин мүнөө «газар дорохи энэ рободой» туһаламжаар нүүрһэнэй ехэ нөөсэнүүд нээгдэхэнь гээшэ.

1985 ондо абтаха 800 миллион тонно нүүрһэнэй дүшэ шахуу процентнь алмалта ехэтэй нэмэл аргаар абтаха юм. Энээндэ хэрэглэгдэдэг техникээр манай орон түрүү һуури эзэлдэг. Жэшээнь, «Уралмаш» гэжэ нэгэдэлдэ жэлэй туршада 4,5 миллион тонно хүрэтэр шорой ба нүүрһэ гаргаха шадалтай асари томо карьерна экскаватор байгуулагданхай. Канско-Ачинска түлишэ-элшын комплексдо нэгэ минутын туршада 50 тонно хүрьһэ шорой уудалан, 100—200 метртэ абаашадаг экскаватор суурхана. Энээнэй үндэрынь хорин дабхар гэртэй адли юм. Энээнэй хэмжүүрыень, мүн шэгнүүрыень багадхаха хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Б. ГРИЩЕНКО,
ТАСС-ай корр.

...Р ОПЕРАЦИ ХЭНЭ

...медицинын ...сохидо... ...руулха та... ...хэгдэбэ. ...ын эрдэ... ...респондент ...дикис гэг... ...эй кан... ...стэй тэрэ... ...атай хү... ...үрхэнэйнь ...боложо ...туршада ...рдаг бай... ...гэгдэдэг ...һалаануу... ...зүрхэ хан... ...харуулха ...зүрхэ тог... ...рийн ехэ ...хэрэг ...ай фиб... ...руу агшан ...тэрээн ...шэ ябуу... ...гэгдэдэг ...руулангүй байна.

Энэ операцида хэрэглэгдэһэн шэнэ һонин лазерна түхеэрэлтые профессор Р. Амбарцумян СССР-эй Наукануудай академиин П. Н. Лебедевэй нэрэмжэтэ физическэ институдай лазерна хирургиин лабораторидо байгуулаа юм.

— Лазерна хирургида совет медигүүд ехэ үрэ дүн туйланхай, — гэжэ профессор О. Скобелкин ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ. — Гэбэшье лазерай туһаламжаар зүрхэндэ хүрэхэ гэһэн һэдэлгэ совет медигүүд болон физигүүдэй хамтын элитэ ехэ туйлалта болоно. Тиигээдшье Москвагай хирургическа онол аргануудта түшэглэһэн Каунасай мэргэжэлтэдэй бэлиг шадабари түгэс байһан тула операциин һайн үнгэрһэниинь дамжаггүй.

В. ГАВЕЛЕНЕ.
З. ХРОМОВА.
Каунас—Москва.

...РЫН АРГА

...харагдадаггүй инфракрасна элшэтэ лазерые ...таблеткэ Белоруссиин Наукануудай ака... ...институдта бии болгогдобо. Энээхэн юрын ...инфракрасна гэрэлдэ тудагдахадаа, ноб но... ...тоорошоно.

...таблеткэ бии болголго инфракрасна ...ууддэ угаа ехэ туһаламжа болоо. Кван... ...зэхилээд, элшэ гаргажа байна гэжэ ...ехэтэ хинан шалгадаг аппаратура хэрэг... ...таблеткэ тон үнэгүй ха юм. Квантова ...бүтээн гаргадаг нэгэл предприятида энэ ...хэдэн зуу мянган түхэриг жэлэй турша... байна.

...эрдэмтэд элдэб химическэ холбоонуудые бии

Д. ПАТЫКО, ТАСС-ай корр.

...ДЭГ ...ТЭ» ГАЗАРЫЕ ХАРАНА

...газар дээ... ...барихын ...мульһэн ...элдэб- Мүн ...малталга ...урдын хү... ...шорые эн... ...нэнь, нажа...

...дануудта ...олон ...Наука... ...Сибириин ...филиалай ...нуудай ...байгуулаг... ...Александр ...Цари... ...Виль Яку... ...тэрэ... ...бүтээһэн ...сэб... ...ахан тур... ...Польшо, Че... ...энэ тур... ...Зүлхэ ...зүбшуулан, ...байна.

Тус радиолокатор электросуранзан долгинуудые сасажа, тэдэнь газар доро элдэб юумэнүүдтэ тороходоо, һөөргөө бусадаг байна. 23 метр хүрэтэрхи газарай байгууламжые радиолокатор нарин зүбөөр тодорхойлжо шадана.

Радиолокационно онол аргаар 50 метр хүрэтэр газарай гүнзэгые шэнжэлжэ, тэрэниие геологи-бэдэрэлгэдэ, шахта барилгада, мүн элдэб байшан барилга бодхоохо газарнуудта хэрэглэжэ болохо гэһэн тобшолол ВНР, ПНР, ЧССР болон СССР-эй эрдэмтэд хэбэ. «Энэ аппаратурые шадаал һаа түргэнөөр үйлэдбэридэ оруулжа, олоорнь бүтээжэ эхилхэ шухала, — гэжэ Польшын эрдэмтэн доктор Юзеф Дубинский мэдүүлбэ.

Михаил ВИКУЛОВ,
Хойто зүгэй малтамалнуудай институдай эрдэмтэ секретарь, техническэ эрдэмэй кандидат.
[АПН].

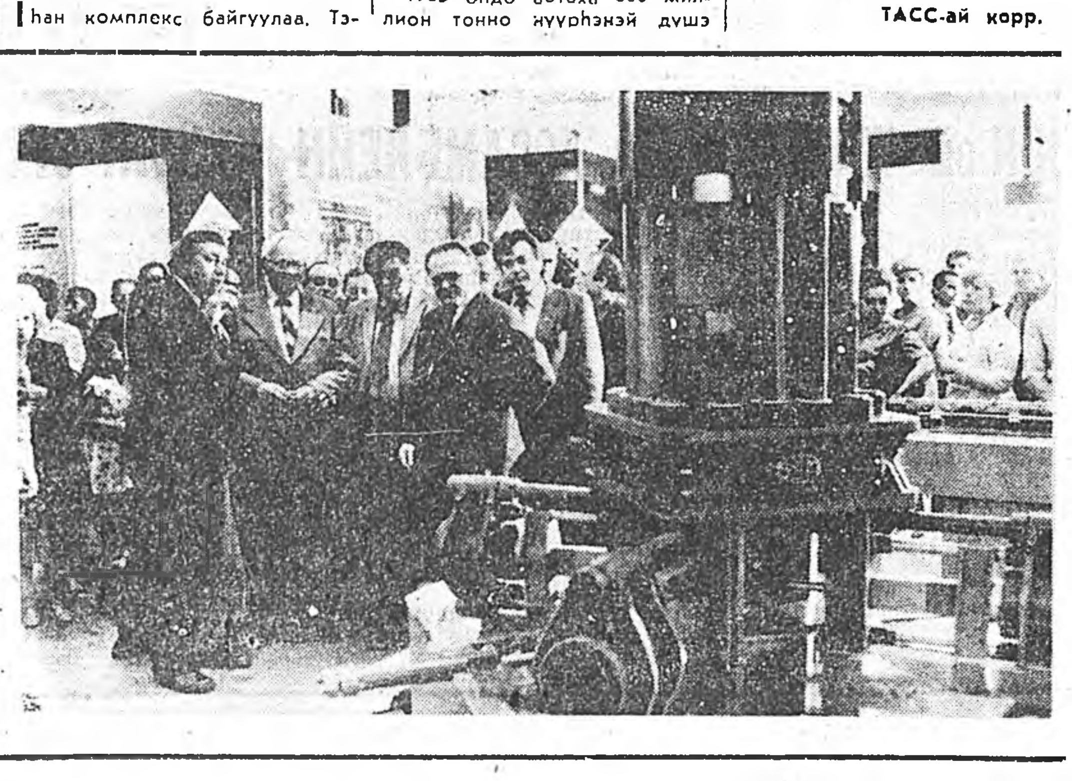
ДҮЙ ДҮРШЭЛ —БҮГЭДЭНДЭ

Манай орондо выставкэнүүдэй үнгэргэгдэдэг болоһоор жаран жэл гүйсэбэ. Олонхи союзна министерство болон зургаануудай тоосооһоо харахада, СССР-эй ВДНХ дээрэ харуулагдаһан шэнэ техникэ болон түрүү дүй дүршэлэй гансал 1981 ондо нэбтэрүүлэгдэһэнэй ашаар 657.147.100 түхэригэй экономическа ашаг олзо олдоһон байна. Тиин выставкэнүүдэй арадай ажахыда ехэ туһатай байһыень энэ ушар гэршэлнэ.

СССР-эй ВДНХ-да 79 павильон ба нэмэл талмайнууд хүдэлдэг. Тэдээн дотор зуун мянган экспонадууд харуулагдана. Эдэ экономикодо, эрдэм ухаанда, соёл болбосорол болон арадай гэгээрэлдэ олдоһон дүй дүршэлые, шэнэ туйлалтануудые харуулжа, олон хүндэ ехэ туһа хүргэнэ.

ТАСС-ай корр.

МОСКВА. «Уралмаш» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ зорюулагдаһан выставкэ СССР-эй ВДНХ-да нээгдэбэ. Алдарта предприятиин 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэеэ бэлдэжэ байһан түрүү коллективэй туйлалтанууд тэндэ харуулагдана. Мантан томо экскаваторнууд, түмэр хабтайлгадаг станууд, хүсэтэ прессүүд, нефтиин ба газай үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүд — эдэ бүгэдэ нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй бүтээжэ гаргаһан продукци болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Уралмаш» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Евгений Андреевич Варначев (зүүн гарһаа) выставкэдэ ороһон айлшадтай хамта гидравлическа прессэй хүдэлдэг моделиин дэргэдэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

САГАЙ МИКРОСКОП

ЮРЫН НЮДЭНДЭ харагдадаггүй юумые томо болгодог микроскоп гээшэ хүн түрэлтэндэ айхабтар ехэ туһа хүргөө. Гэбэшье мүнөө сагта имагтал туйлай жэжэ юумые харахаһаа гадна, сагай агшам зуурахи хубиие шэнжэлэн үзэдэг болохо гэһэн зорилго табигданхай. Жэшээнь, юумэнэй тэһэрхэдэ, жэжэхэн бодосууд тон түргэнөөр сасаршана; реактивна двигатель дотор газ аргагүй түргэнөөр хүдэлнэ; зарим машинанууд маша түргэнөөр хүдэлдэг зүйлнүүдтэй юм. Зарим процессүүд гэрэлэй ябаһандал хурдан түргэнөөр болодог гэхэ гү, али тэдэ секундын хэдэн миллион гү, али триллион хуби соо боложо үнгэрдэг байха юм. Тиимэ агшан зуура үргэлжэлдэг юумые шэнжэлжэ хүтэлбэрилхын тулада жэжэхэн юумые томо болгодогтол адли мүн «сагые һунаажа харуулдаг микроскоп» хэрэгтэй болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ юрын кинокамерын үндэһөөр шэнжэлэлгын шэнэ аппарадууд бүтээгдэжэ, тэдэ агшан зуура болоһон юумые буулгажа үрдинэ. Юрын кинокамераар буулгахада, пленкэнь түргэнөөр хүдэлдэг байна. Харин шэнэ аппарат энээнһээ ямар илгаатайб гэхэдэ, пленкэнь бэшэ, харин гэрэл дотор харагдан, тэрээндэ буулгагдажа байһан юумэн пленко дээгүүр тон түргэнөөр гүйлгэгдэнэ гээшэ. Тусхайлбал, тэрэ толи гэрэлынь минутын туршада 300 мянга дахин эрьелдэжэ үрдинэ. Энээнэй ашаар нэгэ секундын туршада хэдэн арбаад, зуугаад миллион кадрнууд буулгагдашадаг юм. Үльгэр домогойхидол иимэ түргэнөөр буулгагдаһан киноматериалай зорюута аалидуулан харуулагдахада, шэнжэлэгшэ агшан зуура үнгэрһэн юумые нюдөөрөө хараха арга олоно.

Совет эрдэмтэд түргэнөөр үнгэрһэн юумые буулгадаг фотографида ехэ хубита орууланхай. Жэшээнь, «Агат» гэдэг хронограф гансахан секундын хэдэн триллион хубидань болоһон юумые буулгажа үрдидэг. Тэрэ шэнжэлэгдэжэ байгаа юумые экран дээрэ харуулхаһаа гадна, тэрэнэй хүдэлсын элдэб шатын хэды саг соо үргэлжэлһыень тоолжо харуулдаг.

Түргэнөөр үнгэрдэг юумые буулгадаг фотографида мүнөө шэнэ совет аппарадууд байгуулагдаад туршагдажа байнхай. Ушарынь юуб гэхэдэ, иимэ түхэлэй урдын аппарадууд ультрафиолетовэ болон инфракрасна гэрэлдэ болоһон юумые буулгажа шададаггүй һэн. Харин хэдэн олон үзэгдэлнүүд, жэшээнь, термоядерна плазмада, лазерта гү, али гагналгын үедэ болодог юумэнүүд тиимэ гэрэл дотор үнгэрнэ бшуу. Тиин шэнэ совет аппарадууд манай нюдэндэ оногдодоггүй гэрэлдэ болоһон юумые буулгажа шадана.

Юрэ, «сагай микроскоп» улам ехэ бодото туһаламжа хүргэнэ. Жэшээнь, тэһэрэлгын хүсөөр хаалта бодхооходо, металлые тусхай маягтай болгохо ба отолходо, дондоролгые усадхахада, тэдэ ехэ хэрэгтэй байгаа. Үгышье һаа, энэ тэрэ юумэ дамжуулдаг соргонууд гэнтэ гантажа, тэрэнь абяанһаа түргөөр хэдэн арбаад километртэ ябашадаг. Түргэнөөр буулгажа үрдиһэнэй ашаар энээниие шэнжэлжэ, шалтагаанийнь элирүүлэгдээд, мүнөө тиимэ гантанхайе эхин дээрэнь тогтоохо арга олдонхой.

Рафик ДАНЕЛЯН,
(АПН).

ЭХЭ ОРОНОЙНГОО УРЯАЛААР

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

«Ветерануд хадаа бухы хүн түрэлтэниие баяжуулhан шэнэ ажабайдал байгуулгын айхабтар шухаг дүй дүршэлтэй зон шуу. Энэ дүй дүршэлэйнь хэмжэзе түүхын талаар тодорхойлбол, хэдэн үеын хүнүүдэй үйлэ хэрэгүүдтэй жэшээтэй бшуу»,—гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андропов хэлээ.

Парти болон арадай үмэнэ габьяатай, ажалай, дайшалхы зоригжолоор мэдээжэ болоhон хүнүүд республика доторнай олон юм. Тэдэнэй дунда 75 наhаяа гүйсэhэн Намдаг Цыбенович Цыбеновые онсолон нэрлээд, ажабайдалhаань хэдэн хэhэг дурсаха зорилготойбди.

Хэдэн дабхар дарлалта доро ядарhан түрэл арадайнгаа зоболонгые бишыхан Намдаг нюдөөрөө хараhан, зүрхөөрөө мэдэрhэн юм. Буряад орондо совет засагай тогтоогдохо үедэ ухаансар hүбэлгэн хүбүүн түрүүшын комсомолшуудтай hанал, бодолоо нэгэдүүлээ бэлэй. Үзэг бэшэгтэ hуралга, ехэшүүлые гэгээрүүлгэ, зужэгүүдтэ хабаадалга—эдэ бүгэдэ Хубисхалай ехэ, бага хэрэгүүдтэ хамааран оролсоод ябадаг эдир хаhаяа Намдаг Цыбенович дурсан hанаха дуратай юм. Аха нүхэдэйнгөө зууршалгаар тэрэ хэблэлэй үйлэдбэриин талаар фабрично-заводской hургуулида орожо, үзэг бүридхэгшөөр хүдэлжэ эхилнэ. Ном hударта улhатай, үзэг бэшэг hайса мэдэхэ hэн тула, уданшьегүй типографида барлан гаргагдадаг «Буряад-Монголой үнэн» газетэ журналнууд болон номуудай корректорээр томилогдоо бэлэй.

Ниитын ажабайдалда бэеэ үгэнгеэр хандадаг урдаа табиhан үг зорилгонуудаа бэелүүлхээр хам ородог шадабаритай хүдэлмэрилэгшэ совет партийна hургуулида hурахаар эльгээгдэбэ. Тэрэнээ түгэсхэhэнэй удаа «Буряад үнэн» газетын корреспондент болоод, республикын социалис замаар дабшалта тухай статья болон очеркнуудые үдэрhөө үдэртэ гүүрhаяа хүрсадхан бэшэдэг болоо hэн.

Теэд уданшьегүй фашис булимтарагшадтай тэмсэлдэ бүхы совет патриодуудые бодхооhон, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн, эхилшоо бэлэй. Зүүн Сибириин 93-дахи стрелково дивизиин бүридэлдэ Н. Цыбенов дайшалхы алдарта замаа эхилээ hэн 1941 оной намар Москва тээшэ шуlhээ hайруулан дугташаhан дайсаниие торгохо, тогтоохо гээшэ хэсүү байгаа. «Совет сэрэгшэндэ Москваhаа саана газар үгы!» гэhэн Эхэ ороной нангин уряа сэрэгшэн бүхэнэй сэдьхэлдэ баатар зориг түрүүлhэн юм. 93-дахи дивизиин частьнууд хамтын баатаршалгын ульгэр жэшээ харуулха, техникын хүсэнэй талаар бүлюу дайсанда совет сэрэгүүдэй hүр жабхалан харуулха шэдитэй байгаа. Н. Цыбенов майор Ищейкинэй батальондо бэлэй. Оройдоол 5 үдэрэй турша батальоной сэрэгшэд 1500 фашистын амииншыень хороожо, 15 танк, үнэтэй сэнтэй буу зэбсэг хюдаа hэн. 93-дахи дивизиинхид алхамшье гэдэргээ сухарингүй дайлалдаhанай ашаар өөhэдөө добтолгодо орохо аргатай болоо. Эгээл хатуу шангаа тулалдаанай үедэ оасчёдой командир Рогозин баатарай үхэлөөр унажа, hүүриинь эрэлхэг буряад хүбүүн Намдаг Цыбенов эзэлhэн байна. Шархатанхайшье hаа тэрэ байлдаагаа үргэлжэлүүлхэ хаба шадал өөтөө олоо бэлэй.

93-дахи стрелково дивизиин олон командирнууд, сэрэгшэд Москва хотые хамгаалгада габьяа зориг харуулhанайнгаа түлөө гүрэн түрын хайра шагналнуудта хүртөө hэн. «Шэн зоригой түлөө» медаль Н. Цыбеновэй үбсүүе шэмэглэнэ.

1941 оной декабрьта дивизиин сэрэгшэд дайсанай бүхэлэлтые сүмэ сохёод, урагшатай добтолгонуудые эмхидхэн, Наро-Фоминск хото, түмэр замай Балабаново, Малоярославец станцинуудые «хүрин тахалhаа» сүлөөлhэн юм. Аристов, Туровка hуурингуудhаа хариин этэгээдүүдые намнахадаа, Н. Цыбенов булимтарагшадай зэрлиг муухай, жэрхэмшэг аашануудые гаргадаг байhыень хараhан. тиин бүри ехээр үзэн ядалгын мэдэрэл досоогоо орьёлуулаа hэн. «Түрэл газарни, Эхэ оромни! Байлдаанда унаhан нүхэдэйнгөө тамалуулан зобоогдоhон жиирэй совет эрхэтэдэй түлөө hүүлшынгээ амин хүрэтэр дайлалдахаб!» гэжэ шүдээ зуун тангариглаа hэн.

«Эрэлхэгээр, нугаршагүй зоригтойгоор Москва хотые хамгаалhанайнь, добтолгын байлдаануудай үедэ немец-фашис сэрэгшэдые бута сохиhонойнь түлөө 93-дахи стрелково дивизиие Зүүн Сибириин гвардейскэ стрелково 26-дахи дивизи болгохо» гэhэн захиралта Верховно Главнокомандовани гаргаа бэлэй.

1942 он. Декабрь hара. Жеревцовск hууриниие сүлөөлэлгын үедэ пулеметчик Н. Цыбенов хэдэн арбаад гитлеровецые хяргаж унагааhан юм. Шархатаашье hаа, пулемёдоо гарhаа алдааrүй.

Эдэгэhэнэйнгээ удаа тэрэ фронтдоо бусаа. Курска дүхэриг шадархи түүхэтэ байлдаанда бэлэдхэл ябуулагдажа байгаа. Эгээл энэ үедэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтажа, үзэл бодолоо бүри хүрсадхаа бэлэй. 35 хоногто үдэр, hүниие илгадгүй Ольховатко-Поныри шадар шуhата тулалдаан болоо hэн. Энэ байлдаан мартагдашагүй. Пулеметно расчёдой командир Н. Цыбенов дайсадые бүри эршэмтэйгээр сохижо, «Шэн зоригой түлөө» гэhэн хоёрдохи медаляар шагнагдаhан, Верховно Главнокомандалагша И. В Сталинай зүгhөө баяр баясхаланда хүртэhэн юм.

Совет сэрэгшэд илалта түйлахаар баруулжаа дабшаа hэн. Н. Цыбенов шархатаhанай удаа госпитальдо эмшэлүүлээд, 107-дохи стрелково полкдоо бусаа бэлэй.

1943 оной сентябрь hара. Десна мүрэниие ябууд гаталха гэhэн захиралта 107-дохи дивизиинхидтэ үгтөө hэн. Сержант Н. Цыбеновэй пулемёдой расчет шууд дабшалгын бүлэгтэ оролсоhон юм. Онгосоёо залан, Деснае хүндэлэн тамарбад. Дайсанай hомон аадар борбодол онгосо тээшэ хиидэбэ. Станково пулемёт харюудань зай забhаргүй даржаганан, дайсанай найдал болохо хоёр расчёдые нэгэ доро hалгаагаа hэн. Иигэжэ манай подразделенинүүдтэ мүрэниие гаталха арга олгогдоhон байна.

Батальон добтолгоёо түргэдүүлэн, Раймонторовка тосхониие абахаар шиидэhэн юм. Дайсан хэды hүрөө даргадаhаншье hаа, эндэ үсэд нэтэрүүгээр тэмсэбэ. Зай забhаргүй hомонуудые хиисхүүлжэл мэдээ. шабажа байпандал. Тиихэдэнь сержант Н. Цыбенов өөрынгөө үүсхэлээр урагшаа гаража, пулемётно нэгэ расчёдые онобшолон буудажархиба. Зүг татаhан дайсад Н. Цыбеновэй бээ хороhон газар тээшэ буунуудаа залаадхёо hэн. Энэ агшан зуурые хэрэглэн, батальон добтолгоёо эмхидхэжэ үрдиhэн юм.

Цыбеновтэнэй бүлын архив соо алдарта сэрэгшын эгэршэгүй зоригые гэршэлhэн документнууд бии юм. Жэшээлхэдэ шагналда дэбжүүлгэ соо дайшалхы намтарhаань бодото баримтанууд дурдагданхай. Петровка тосхон шадар манай сэрэгүүдэй үрдитэр фашистнуудай дабшалтые зогсоохо хэрэгтэй байгаа. Цыбеновэй расчёт энэ харюусалгата даабари дүүргээ hэн. Расчёт интернациональна бүридэлтэй бэлэй. Гафуров—узбек, Назаров—ород, Джамантаев—казах, Юсупов —татар яhанай байгаа. Сержант Цыбеновэй командалга доро буудалгаяа захалаа hэн. Тэдэниие танкнууд дэмжээ. Теэд немецүүдэй хүсэн бүлюу байгаа бшуу. Цыбеновэй нүхэд сэрэгшэд эгээл эндэ ами наhаяа алдаhан юм. «Гансаараа үлэбэб. Теэд тэсэбэри, тэнсүүрээ алдаха ёhогүйб!» гэжэ шэбшээд, пулемёдоороо буудаhан зандаа. Уданшьегүй тэрэ өөhэдынхидhөө таhаржа, хүреэлэлтэдэ ороо. Бээ мэдүүлхэгүйн тула нилээн анир гүй hууhанай удаа, үндэрлиг газарhаа hомонуудые «сасажал» мэдээ бэлэй. Хүлеэгдээгүй зүг шэгhээ буудуулhан немецүүд бээ нюуха hэдэлгэтэйгээр ишшэ тиишээ гү... шэбэ. Энэ үедэ совет с... мэдэй шэнэ хүсэн дүтэлжэ, ори ганса пулемётчигой гайхамшаг габьяа бултанда мэдээжэ болоо hэн.

Эхэ ороноймгоо түлөө байлдаануудта эрэлхэг зориг шэн габьяа гаргаhанайнгаа түлөө сержант Намдаг Цыбенович Цыбенов 1944 оной январиин 15-да СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Ленинэй орденоор шагнагдаhан юм.

Оронойнгоо ниислэл нангин Москва хотые дайсадай бузар hабарhаа аршалаад Курска дүхэригэй дүлэн соогуур гараад, Варшава шадар Илалтын үдэрые угтаа hэн.

Буряад ороной эрхим хүбүүдэй нэгэн—шэн зоригто сэрэгшэ Н. Ц. Цыбенов нютагаа бусажа ерээд, «Буряад үнэн» газетэдээ хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлээ. Ажалай түрүүшүүлэй соло дуудалга, шэнэ амжалтанудта элсүүлгэ хадаа корреспондент Н. Ц. Цыбеновэй гол уялгань hэн. Дайшалхы шагналнуудтань «Шэнэ газар ашаглаhанай түлөө» гэhэн медаль нэмэhэн, «Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

Табяад жэлэй туршада үнэн сэхээр ажаллаhанай удаа Н. Ц. Цыбенов наhанайнгаа амаралтада гараа hэн. 75 наhаяа гүйсөөшье hаа, Н. Ц. Цыбенов түрэл коллективтээ харилсаа холбоогоо таhалдуулдаггүй, залуу журналистнуудта баян дүй дүршэлөө хубаалдадаг заншалтай. Совет Армиин албанда мордохоор зэhэhэн залуушуулай. hурагшадай, журналистнуудай дунда Намдаг Цыбенович Цыбеновые ушармаар юм. Энэншье ойлгосотой, Партиин, Эхэ ороной, зүрхэ сэдьхэлэйнгээ уряагаар бүхы наhаяа түрэл арадайнгаа аша туhада зорюулhан хүнэй дүй дүршэл сэнтэй, олониитын хүндэдэ хүртэмөөр бшуу.

Д. ЦЫРЕНОВ.

Р. Г. РАДНАЙ

Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо Раднаев Рабдан Гармаевич 58 хүрэжэ ябатараа, байгша оной сентябриин 17-до гэнтын ушараар наhа бараба.

Р. Г. Раднаев 1925 ондо Яруунын районой Эгэтэ тосхондо үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэhэн байгаа. 1942 ондо дунда hургуули дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр, ЦСУ-гай Яруунын районно инспекциин участково инспекторээр хүдэлжэ эхилээ. 1943—1945 онуудта Совет Армиин зэргэдэ немец-фашис булимтарагшадтай болоhон байлдаануудта хабаадалсаа. Совет Армиин зэргэнүүдhээ табигдаhанай hүүлээр 1945 онhоо хойшо Р. Г. Раднаев хүтэл-

А. У. Модогоев, Б. С. Семенов, В. Бирюков, А. А. Бадиев, В. Ф. Лы... К. К. Шомоев, А. С. Берещинов, Б. Г. Кушеев, Ц. Ц. Митыпов, Ю. Павлов, Ц-Д. Ж. Жалсанов, Б. Т. А...нов, В. Н. Башкеев, Д. К. Нетуды...

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ПРАГА. Кралупи-над-Влтавой хотын синтетическэ каучугай заводой коллектив Агууехэ Октябриин 66 жэлэй ойдо дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаба. Чехословакиин химиин энэ томо предприятиин хүдэлмэришэд жэлдээ 3 үдэр соо алмагдаhан түүхэй эд ба түлишөөр хүдэлхэ гэжэ шиидээ юм. Энэ уялгын дүүргэгдэхэ байhан тухай түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүд гэршэлнэ. Заводто үйлэдбэриин гаргашанууд горитойгоор хороогдоhон, тиихэдээ, зургаан hара соо ажалай бүтээсэ 4,7 процентээр ургаhан байгаа.

60-аад онуудай тэн багта тус предприяти ашаглалгада оруулагдаhан юм. Тэрэ Советскэ Союзай техническэ туhаламжаар баригдаhан байгаа. Мүнөө тус завод ЧССР-эй ехэ химиин түрүү предприятинуудай нэгэниинь болонхой.

ОРОД ХЭЛЭЭР hОНИРХОНО

БУДАПЕШТ. Шэнэдхэн заhагдаhанай hүүлээр эндэхи М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэ дахин нээгдэбэ. Ород хэлэн дээрэ бэшэгдэhэн номууд, журналнууд, брошюранууд эндэ олон юм. Уншалгын зал үргэдхэгдэhэн, шэнэ лингафонно студи байгуулагдаhан, номойнь жасада 10 мянга шахуу шэнэ номууд нэмэгдэhэн байна.

Тус библиотекын алдар суу хаа хаанагүй тараана. Жэл бүри 80 мянга гаран уншагшад эндэ ябадаг. Эдэнь гол түлэб студентнууд ба hурагшад, промышленна томо предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд болоно. Библиотекэ гансал ород ба совет номуудые бэшэ, мүн совет ороной туйлалтануудые идхадаг шухала түб болоо юм. Эндэ совет уран зохёолшодтой ба уран шүлэгшэдтэй, мэдээжэ эрдэмтэдтэй уулзалганууд үнгэргэгдэдэг.

Венгридэ ород ба совет номуудаар улам ехээр hонирходог болонхой. Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ республика дотор ородой ба совет уран зохёолшодой, шүлэгшэдэй 15 мянга шахуу ном 100 миллионhоо дээшэ хэhэгээр барлагдан гараа юм.

ХАМЖААНАЙ БҮЛЮУ hАЙН ТАЛАНЬ

СОФИ. Энэ табан жэлдэ Хасковско химическэ машина бүтээлгын комбинадта шэнэдхэн hэльбэхэ хүдэлмэриин дүүргэгдэхэдэ, үйлэдбэриинь хэмжээн хоёр дахин дээшэлүүлэгдэхэ юм. Үнэн дээрээ энэнь химическэ машина бүтээлгын заводой гол комбинадай шэнэ барилга болоно. 1985 оной дүүрэтэр тэрэ НРБ-гэй машина бүтээлгын томо комбинадуудай нэгэниинь болохо юм.

Шэнэ завод болбол социалис оронуудай экономическа хамжаанай жэшээ болоно. СССР-hээ, Венгриhээ, Польшоhоо ба Чехословакиhаа хэрэгтэй тухеэрэлгэнүүдые эльгээдэг. (ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИ. Энэ ороной эрдэмтэд элшэ хүсэ абаха шэнэ онол аргануудые хэрэглэжэ байhхай. Наранай, газарай өөрhөө гараhан халуун булагуудай, биогазай элшэ ашаглажа, наяад оной hүүл багаар дүн хамта 175 мянган тонно условно түлишэ алмахаар хараална. Прагын нэгэ эрдэм-шэнжэлгын институдай мэргэжэлтэд пластигаар хэhэн соргонуудые холбожо, коллектор хээд, наранай элшын хүсэ хэрэглээд туршана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: институдай мэргэжэлтэн коллекторэй температура хэмжэжэ байна. ЧТК—ТАСС-ай фото.

ФУТБОЛ ҮНИНЭЙ ХҮЛЕЭГДЭhЭН ҮШӨӨ НЭГЭ ИЛАЛТА!

Наадаанай эхилэн сасуу добтолгодо ороhон Улаан-Үдын «Локомотивай» футболистнууд айлшадайнгаа хамгаалга сүмэ сохин, тэдэнэйнгээ воротада хүрэжэ ерэбэ.

«Локомотив» командын гол хамгаалагшадай нэгэн Владимир Чумаков талмайн тэг дундаhаа абаhан бүмбэгэеэ гэдэргэнь—командынгаа түлөөлэгшэ Юрий Кокориндо үгэжэрхибэ. Тэрэнь бүмбэгэеэ намна намнаhаар урагшаа гарашаба. Иимэ түргэн добтолгын болохые хүлеэгээгүй байhан айлшадай хамгаалагшад түрүүшын бүмбэгэ ворота руугаа алдаха баатай болоо. Наадаанай эхилhээр юhэн лэ минутын үнгэрөөд байхада түрүүшын бүмбэгэ ворота руугаа алдаhан Новосибирскын «Чкаловец» командын футболистнууд саашадаа алдуугаа заhаха hэдэлгэ гаргаа. Наадаанай түрүүшын хахадай дүүрэтэр улаан-үдынхидэй эмхидхэhэн hайн добтолгонууд айлшадай хамгаалагшадта, вратарьта хүрөөд лэ мухардаhаха юм.

Наадаанай хоёрдохиниье хахадай эхилхэдэ, «Локомотивай» футболистнууд бүри hайн добтолго, хамгаалга эмхидхэжэ, суглараашадай зүгhөө hайшаал, магтаалда хүртэнэ. Тиигэжэ наадаанай эхилhээр хоёрхон минутын үнгэрөөд байхада, манай Олег Шожоев хоёрдохи бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулба. Энээнэй удаа айлшадай футболистнууд шүүгдэhэнээ мэдэржэ, бүмбэгэеэ ишшэ-тиишэнь сохижо ороно. Энээнэйнгээ түлөө үшөө дахин хэhээгдэхэ баатай болобо. Айлшадай нэгэ хамгаалагшань ерэhэн бүмбэгэ нүхэдтөө дамжуулхын орондо тэрэнээ наадаанай талмайhаа гаратар сохихо hэдэлгэ гаргаа. Энээниень ойлгоhон манай Юрий Кокорин тэрэ бүмбэгэдэнь үрдин ерэжэ абахадаа гурбадахи бүмбэгэ айлшадай ворота руу шэглүүлбэ. Теэд яахаб? Айлшад өөhэдөөл зэмэтэй гээшэ. Хэнэйншье мэдэhээр, муугаар наадаhан команда хододоо алдуу, эндүүтэй, hула добтолго, хамгаалгатай байдаг гээшэ. Шүүгдэжэ эхилхэдээ, саашадаа hайн хамгаалга, добтолго эмхидхэнгүй, харин абаhан бүмбэгэеэ дуратай тээшэнь эльгээжэ, дэмы сагаа барадаг ушар али олон үзэгдэдэг. Мүнөөшье айлшадай футболистнууд иимэ hэдэлгэ гаргаа ха юм.

Алдуу хэhэн хүн зэмэдэ ородог гэдэгтэл, айлшадай хамгаалагшад дахинаа алдуу гаргажа, дүрбэдэхи бүмбэгэ ворота руугаа алдаха баатай болобо. Энэнь наадаанай эхилhээр 66-дахи минутын ябажа байхада тохёолдоо. Талмайн баруун захаар дамжуулагдаhан бүмбэгэ абаhан Улаан-Үдын командын добтолгшо Александр Алферов айлшадай хоёр хамгаалагшадта бүмбэгэеэ булялгангүй урагшаа дабшахадаа, дүрбэдэхи бүмбэгэ сохижо үрдеэ ха юм. Наадаанай дүүрэтэр уулзалгын тоо хубилаагүй. «Локомотивай» футболистнууд мүнөөдөө дүн хамта 16 очкотой болобо. Удаадахи уулзалга мүнөөдэр Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэхэ. Айлшаар манайда Новокузнецкын «Металлург» команда ерэхэ юм. Наадан үдэшын зургаан часhаа эхилхэ.

Командануд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсэ	Алдаа	Бүмбэгэ	очко
«Иртыш» (Омск)	19	10	6	3	28—14	26
«Динамо» (Барнаул)	21	12	0	9	34—27	24
«Звезда» (Эрхүү)	20	9	6	5	33—27	24
«Луч» (Владивосток)	21	9	6	6	27—29	24
«Геолог» (Тюмень)	19	9	5	5	28—17	23
«Металлург» (Новокузнецк)	20	10	2	8	32—28	22
«Автомобилист» (Кр-к)	20	5	12	3	16—13	22
«Ангара» (Ангарск)	20	9	3	8	34—22	21
«Амур» (Благовещ-к)	21	8	5	8	34—30	21
«Манометр) (Томск)	20	7	5	8	18—27	19
«Торпедо» (Рубцовск)	21	6	7	8	27—27	19
«Амур» (Комсомольск)	21	5	6	10	17—26	16
«Локомотив» (У-Үдэ)	21	4	6	11	15—32	14
«Чкаловец» (Новосиб-к)	20	3	3	14	22—46	9

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН XXXVIII СЕССИИН НЭЭГДЭХЫН УРДА ТЭЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ, XXXVIII сесси сентябриин 20-до ООН-ой штаб-байшангай Заседаниинуудай зал соо нээгдэхэнь. Дэлхэйн 157 орон гэхэ гү, али бүхы шахуу гүрэнүүд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаха байна.

Зүблэхэ зүйлдэ табигдаhан асуудалнууд айхабтар олон юм. Далайн сёорые шэнжэлгэhээ эхилээд, замбуулинай дайда болон Антарктидые хэрэглэлгэ хүрэтэр 140 шахуу асуудал тэрэнэй зүблэхэ зүйлдэ оруулагданхай. Гэбэшье, урдын хидал адли, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ асуудалнууд сессиин хүдэлмэридэ гол hуури эзэлхэ байна. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоолгын, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын асуудалнуудые шиидхэхын тула ООН-ой мориально-политическэ нэрэ хүндэ нэн түрүүн хэрэглэгдэхэ ёhотой гэжэ арадууд хүлеэхэ эрхэтэй.

Уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байха үедэ энэ талаар ООН-ой гаргаhан хүсэлэл оролдолгонууд илангаяа шухала удха шанартай байна гэжэ сессидэ ерэhэн дипломадууд, политическэ ажэглагшад тэмдэглэнэ. Сэрэгэй бүлюу хүсэтэй болохые эрмэлзэhэн, тэдэнэй hанал бодолые дэмжэдэггүй бүхы гүрэнүүдтэ эсэргүү «хэрээhэтэ добтолго» эмхидхэдэг США-гай ба тэдэнэй союзнигуудай ябуулнуудhаа уласхоорондын байдал улам орёо түгшүүрилтэй болоно. СССР-эй агаарай дайда руу нэбтэрэн ороhон самолёдhоо үүдхэгдэhэн Советскэ Союзда зүрюу харша ябуулганууудай улам hүжэреөгдэжэ байха үедэ сесси нээгдэбэ. Хүн түрэлтэнэй урда табигдаhан гол шухала асуудалнуудhаа уласхоорондын олониитын анхаралые hамааруулжа, дай жүрөөдэhэн хараа түсэбүүдээ бэелүүлхэдэнь США болон НАТО-да хүнгэдхэхын тула иимэ харата хэрэг үүдхэгдэhэн байгаа.

Үнгэрхэдөө Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ Совет делегацида таарамжатай hайнаар хүдэлхэ эрхэ ол... олголгодо США-гай засагаархид али бүхы hаад ушаруулхые hэдэhэн байха юм. ООН-ой урда США-гай абаhан уялгануудта зүрюу харша ябуулгануудые Вашингтоной бэелүүлhэнhээ уламжалан, Совет делегациие толгойлогшо — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко сессидэ хабаадахаяа ерэхэ аргагүй болоhон байна.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин урда тээхэнэ Вашингтоной хархис ябуулгануудые үүдхэжэ байhаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, СССР-эй гаргаhан эб найрамдалта үүсхэлнүүд, буу зэбсэгүүдые хуряаха тухай асуудал Рейганэй захиргаанда эгээл «таарамжагүй» байна бшуу. Ушарынь гэбэл, эдэ үүсхэлнүүдые уласхоорондын олониитэ үргэнөөр дэмжэнхэй. Гадна Советскэ Союз ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэhэн уялга ООН-ой оршондо абаа hэн. ООН-ой Генеральна Ассамблейн урдахи сесси дээрээ энэ үүсхэлые үндэрөөр сэгнээд, СССР-эй жэшээ дагахыень ядерна буу зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдые уряалhан байгаа. Гэбэшье НАТО-гай гүрэнүүд тад ондоо хараа бодол баримтална.

Ядерна буу зэбсэг туршалгые, мүн шэнэ зэбсэг бүтээн гаргалгые хорихо, иимэ буу зэбсэгүүдые ондоо гүрэнүүдэй газар дээрэ тодхон табюулхагүй гэхэ мэтэ шухала асуудалнууд СССР-эй үүсхэлээр зүблэхэ зүйлдэ оруулагданхай. Химическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хорихо, тэдэнэй нөөсэнүүдые үгы хэхэ конвенци баталха тухай дурадхал Советскэ Союз оруулаа hэн.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVIII сесси ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо тэмсэлдэ ехэ хубитаяа оруулха ёhотой.

БУХАРЕСТДЭ УУЛЗАЛГА БОЛОБО

БУХАРЕСТ. СРР-эй президент Н. Чаушеску эндэ ерээд байhан США-гай вице-президент Дж. Буштай уулзаба.

Аджерпрес агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, уулзалгын үедэ румын-американ харилсаанай болон уласхоорондын байдалай зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа.

США-гай вице-президент урда тээнь Югославида хүрэжэ, энэ ороной хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэhэн байна.

ИКАО-гой СОВЕДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ БЭШЭ СЕССИ

МОНРЕАЛЬ. Граждан авиациин уласхоорондын эмхиин (ИКАО) соведэй ээлжээтэ бэшэ сесси хүдэлмэрээ эндэ эхилбэ. Советскэ Союзай гүрэнэй хилые бүдүүлигээр эбдэжэ, СССР-эй агаарай дайда руу нэбтэрэн ороhон Урда Корейн самолёдой үүдхэhэн ябуулгаhаа уламжалан тохёолдоhон арсалдаа хёмороон тухай асуудал тэрээн дээрэ хаража үзэгдэхэ байна.

Урда Корейн самолёдой экипажай, ниидэлгые залан хүтэлбэрилхэ американ ба япон эмхи зургаануудай, нэн түрүүн энэ ниидэлгые бэелүүлhэн албан зургаануудай ябуулгануудhаа боложо, СССР-эй бээ даа-hан байдалые, уласхоорондын граждан авиаци ба ИКАО-гой стандартнууд тухай конвенциин гол ёhонуудые, хэм хэмжээнүүдые хазагайруулhыень элирхэйлэн гэршэлhэн үнэншэмэ баримта мэдээнүүдые совет түлөөлэгшэд харуулhан байгаа. Хилэ эбдэhэн самолет юундэ замhаа 500 километрээр хадуураад, Советскэ Союзай агаарай дайда руу нэбтэрэн ороhон байгаа гээшэб? — гэhэн асуудалда харюусаха эрилтэ Урда Корейн, США-гай ба Японой түлөөлэгшэдэй урда табигдаhан байна.

Аэрофлот тушаа США-гай, мүн баруунай зарим оронуудай абаhан хашалта харшалалтын хэмжээнүүдые эрид буруушаажа байhанаа совет түлөөлэгшэд мэдүүлээ. СССР-тэ эмхидхэгдэн байгуулагдаhан гүрэнэй комисси совет хуулида, ИКАО-гой гүрим дүримүүдтэ үндэhэлэн, энэ ябуулгые мүрдэн шэнжэлжэ байна гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ.

ЭНЭЭНhЭЭ ШУХАЛА ЗОРИЛГО БАЙХАГҮЙ

НЬЮ-ЙОРК. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохоhоо, бүхы арадуудай ажаhууха гэhэн түбхын түрүүшын эрхые хангахаhаа шухала зорилго дэлхэйн арад түмэнэй урда үгы юм. Эб найрамдалай ба хүн түрэлтэнэй аша туhада эрдэм, техникын дэбжэлтые хэрэглэхэ тухай Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин декларациие бэелүүлхэ тухай ООН-ой гэшүүн-гүрэнүүдэй харюунуудай үндэhөөр бэлдэгдэhэн ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльярэй «Хүнэй эрхэнүүд болон эрдэм, техникын дэбжэлтэ» гэhэн элидхэлэй удха нимэл байна. Энэ декларациие баталан абаха үүсхэл Советскэ Союз гаргаа hэн. ООН-ой Генеральна Ассамблей 1976 ондо тэрэниие баталан абаhан байгаа.

Эрдэм, техникые дайн сэрэгтэ үргэнөөр хэрэглэхэ, хүн зониие олоорнь алаха, хюдаха зорилготой шэнэ тухэлэй буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргахын тула тэдэнэй туйлалтануудые хэрэглэхээр капиталис ехэ ехэ оронуудай бэелүүлжэ байдаг хархис зорилгонууд Афганистанай правительствын харюу дотор эрид буруушаагдана.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2,54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни— 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительст. ва—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информация—2-60-91, переводов—2,54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Госу... ственного комитета Бурятской АССР... делам издательств, полиграфия в ... ной торговли г. Улан Удэ, ул. Лени... Н-00591. Заказ № 217. Индексе ...